

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદની ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૧૧૨૦૪ ઓફ ૨૦૦૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા
૨	પત્રકારને રીફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની ખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના

=====

અવિનાશ તામંકર, મરણ ગયેલ હોઈ કાનૂની વારસદારોના દ્વારા..... અરજદાર

વિરુદ્ધ

અધ્યક્ષ અને મેનેજિંગ ડીરેક્ટર અને ૩ પ્રતિવાદીઓ

=====

ઉપસ્થીતી:

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧.૧-૧.૩ તરફે શ્રી એસ. કેટ્ટી એ મેહતા, વકીલ કોઈ

ઉપસ્થિત નહીં, અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ તરફે વકીલ

ત્રિવેદી અને ગુપ્તા, પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧-૪ તરફે વકીલ

=====

કોરમ:સન્માનનીય માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા

તારીખ:૨૪/૦૬/૨૦૧૬

મૌખિક ચુકાદો

૧. ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ આ રિટ અરજી દ્વારા, નેશનલ થર્મલ પાવર કોર્પોરેશનના ભૂતપૂર્વ કર્મચારી, અરજદાર (મૃત), તેમના કાનૂની વારસદારો દ્વારા, નીચેની રાહત માટે પ્રાર્થના કરે છે:

“૨૬ (અ) આદેશ અને/અથવા આદેશ સ્વરૂપની રિટ દ્વારા
અને/અથવા અન્ય કોઈ રિટ, નિર્દેશ અથવા આદેશ દ્વારા, એવું જાહેર

કરવામાં આવે છે કે અરજદાર પાસેથી રૂ. ૧,૮૯.૫૦૫ ની વસૂલાત હોસ્પિટલને રૂમના ભાડાની વધારાની ચૂકવણી માટે ગેરકાયદેસર, કાયદાકીય રીતે ખરાબ છે અને અરજદાર તે ગણતરી પર કાપવામાં આવેલી કોઈપણ રકમના રિફંડ માટે હકદાર છે.

(બી) ફરજિયાત અને/અથવા ફરજિયાત સ્વરૂપની રિટ દ્વારા અને/અથવા અન્ય કોઈ રિટ, નિર્દેશ અથવા આદેશ દ્વારા, તે જાહેર કરવામાં આવે છે કે અરજદાર પાસેથી વસૂલવામાં આવેલી બાકી રકમ પર ૨૧ ટકા દંડાત્મક વ્યાજ પણ ગેરકાયદેસર છે અને કાયદાકીય રીતે ખરાબ છે અને અરજદારના પગારમાંથી પહેલેથી જ વસૂલવામાં આવેલ વ્યાજ અરજદારને પરત કરવામાં આવે છે.

(સી) ફરજિયાત રિટ દ્વારા અને/અથવા ફરજિયાત સ્વરૂપની રિટ દ્વારા અને/અથવા અન્ય કોઈ રિટ, નિર્દેશ અથવા આદેશ દ્વારા, નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે અરજદારના પગારમાં આ આધાર પર સુધારો કરવામાં આવે કે રૂ. ૧,૮૯,૫૦૫ ના ઓરડાના ભાડાની વધારાની ચૂકવણી માટે અરજદાર પાસેથી કંઈપણ વસૂલવાની જરૂર નથી અને વસૂલાતની બાકી રકમમાંથી ૨૧ ટકાનું દંડાત્મક વ્યાજ માફ કરીને અને ઉપરોક્ત દાવા સામે પહેલેથી જ વસૂલવામાં આવેલી રકમ અરજદારને પરત કરવામાં આવે.

(ડી) આ રિટ અરજીની સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ બાકી હોય ત્યાં સુધી, પ્રતિવાદીઓને વધારાના ઓરડાના ભાડા માટે અરજદારના પગારમાંથી કોઈપણ રકમ કાપવા પર પ્રતિબંધ મૂકવો જોઈએ અને રૂ ૧ લાખ દંડાત્મક વ્યાજ પણ વસૂલવામાં આવે છે અને પ્રતિવાદીઓને રૂ ૧ લાખ દંડાત્મક વ્યાજ સાથે ઓરડાના ભાડા પર ચૂકવવામાં આવેલી વધારાની રકમ માટે ૧૯૯૬ થી અરજદારના પગારમાંથી પહેલેથી જ કાપવામાં આવેલી રકમ તાત્કાલિક પરત કરવા નિર્દેશ આપવો જોઈએ.

(ઈ) કેસના સંજોગોમાં જરૂરી હોય તેવી અન્ય કોઈપણ અને વધુ રાહત આપવામાં આવે.

(એફ) અરજીના ખર્ચની જોગવાઈ કરી શકાય છે.”

૨. અરજદારના કેસનો સારાંશ નીચે મુજબ આપી શકાય:

૨.૧ અરજદાર નેશનલ થર્મલ પાવર કોર્પોરેશન (ટૂંકમાં, 'ધ કોર્પોરેશન') ની સેવાઓમાં 'સુપરવાઈઝર ટ્રેની' તરીકે જોડાયા હતા.

કોરબા, એસટીઆરએસ. તેમને ૧૭ ઓક્ટોબર ૧૯૯૪ના રોજ ઝાનોર ખાતે સહાયક ઈજનેર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા.

૨.૨ પ્રતિવાદી-કોર્પોરેશનને ભારત સરકાર દ્વારા સંપૂર્ણ ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવે છે.ભારત સરકારનું કોર્પોરેશન પર ઊંડું અને વ્યાપક નિયંત્રણ છે.તે ભારતના બંધારણની કલમ ૧૨ના અર્થમાં 'રાજ્ય' છે.

૨.૩ કોર્પોરેશનના કર્મચારીઓની સેવાની શરતો કોર્પોરેશન દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમો અને નિયમો દ્વારા સંચાલિત થાય છે.આચાર, શિસ્ત અને અપીલ નિયમો ૧૯૭૭ અધિકારીઓ સામે લેવાની શિસ્તની કાર્યવાહીનું સંચાલન કરે છે.

૨.૪ અરજદારને તેના હૃદયને લગતી બિમારીઓ હતી.૧૯૭૨માં બોમ્બેની કેઈએમ હોસ્પિટલમાં કલોઝ મિટ્રલ વાલ્વોટમી માટે તેમની શસ્ત્રક્રિયા કરવામાં આવી હતી.મિટ્રલ વાલ્વની રીટેનોસિસ હતી, અને તેથી, બોમ્બેની નાનાવતી હોસ્પિટલમાં મિટ્રલ વાલ્વને બદલવા માટે ઓપન હાર્ટ સર્જરી કરવી પડી હતી.આ સર્જરી ૧૯૮૧માં ડૉ. શરદ પાંડે દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

૨.૫ અરજદાર, ઝાનોર પાવર પ્રોજેક્ટમાં સહાયક ઇજનેર તરીકે કામ કરતી વખતે, ૧૩ ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૫ થી ૧૨ એપ્રિલ ૧૯૮૫ સુધી મહાધમનીના વાલ્વને બદલવા માટે ઓપન હાર્ટ સર્જરી માટે બોમ્બેની નાનાવતી હોસ્પિટલમાં હોસ્પિટલમાં દાખલ થવું પડ્યું હતું.

૨.૬ અરજદારને ફરીથી ૬ મે ૧૯૯૫ થી ૧૦ મે ૧૯૯૫ સુધી બોમ્બેની નાનાવતી હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવો પડ્યો હતો.તેમની છાતીમાં ચીરો ભરાઈ રહ્યો ન હોવાથી, તેમને ફરી એકવાર ૨૬મી મે ૧૯૯૫થી ૧૩મી જુલાઈ ૧૯૯૫ સુધી બોમ્બેની નાનાવતી હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવા પડ્યા હતા.

૨.૭ ઓપન હાર્ટ સર્જરી પછી કોઈ સંતોષકારક રિકવરી ન હોવાથી, અરજદારે કોર્પોરેશનના મેનેજમેન્ટને તેમને બોમ્બે હોસ્પિટલમાં ખસેડવા વિનંતી કરી હતી અને તે મુજબ, ૧૩મી જુલાઈ ૧૯૯૫ના રોજ, અરજદારને બોમ્બે હોસ્પિટલમાં ખસેડવામાં આવ્યો હતો અને તેઓ ૨૭ સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૫ સુધી ત્યાં જ રહ્યા હતા.

૨.૮ અરજદારનું ઓપરેશન અનુક્રમે નાનાવતી હોસ્પિટલ અને બોમ્બે હોસ્પિટલમાં કરવામાં આવ્યું હતું.કોર્પોરેશને એકાઉન્ટ પેચી ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ બહાર પાડ્યો હતો અને ઓપરેશન કરવા માટે બંને હોસ્પિટલોને સીધા જ ચેક આપ્યા હતા.હોસ્પિટલો દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી રસીદો ઝાનોર ખાતે કોર્પોરેશનને સોંપવામાં આવી હતી.

૨.૯ જ્યારે અરજદારને નાણાવટી હોસ્પિટલ અને બોમ્બે હોસ્પિટલમાં બીજી વખત હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવો પડ્યો ત્યારે સારવાર પર ખર્ચવામાં આવેલી

રકમ કોર્પોરેશન દ્વારા સીધી સંબંધિત હોસ્પિટલોમાં ચૂકવવામાં આવી હતી.

૨.૧૦ પ્રી ઓપરેશનલ અને પોસ્ટ ઓપરેશનલ સારવાર માટે ડોક્ટરો દ્વારા સૂચવવામાં આવેલી દવાઓ માટે, અરજદાર/ઓ. એસ. દ્વારા અલગ ઇન્વોઇસેસ આપવામાં આવ્યા હતા.કિટ સર્જિકલ અને મેસર્સ કાર્ડિયાક મેડિકલ પ્રોડક્ટ્સ, બોમ્બે.આ સંબંધમાં, જુલાઈ ૧૯૯૬માં નિગમના તકેદારી અધિકારી દ્વારા વિભાગીય તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હતી અને અરજદારને ૨૯મી જૂન ૧૯૯૬ના રોજ એક આવેદનપત્ર બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું જેમાં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે અરજદાર દ્વારા અલગ-અલગ ઇન્વોઇસેસ દ્વારા દાવો કરાયેલ તબીબી ભરપાઈ બનાવટી હોવાનું જણાયું હતું અને આવા બનાવટી ઇન્વોઇસેસના આધારે અરજદારને રૂ.અરજદારે ૧૪મી ઓગસ્ટ ૧૯૯૬ના રોજ વિગતવાર જવાબ આપ્યો હતો, જેમાં નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે અરજદારે પહેલેથી જ ત્રણ મોટી ઓપન હાર્ટ સર્જરીઓ હાથ ધરી હતી અને એક વૃદ્ધ માતા સહિત તેના પરિવારની સંભાળ રાખવી પડી હતી.જ્યારે તેઓ હોસ્પિટલમાં દાખલ થયા અને તેમની શસ્ત્રક્રિયા કરવામાં આવી ત્યારે સાત મહિનાના લાંબા સમયગાળા દરમિયાન તેમને પગાર મળ્યો ન હતો.તેમણે ધ્યાન દોર્યું હતું કે પ્રખ્યાત કાર્ડિયો વેસ્ક્યુલર સર્જન, જે મોટી હોસ્પિટલોમાં વ્યક્તિઓ પર કામ કરે છે, તેઓ હાથ ધરવામાં આવતા વ્યવહારો દ્વારા નાણાંની માંગ કરે છે અને તેમણે તેમના ઓપરેશન માટે તે મુજબ ચૂકવણી કરવી પડે છે.

૨.૧૧ સારવાર માટે તેણે તેની પત્નીના ઘરેણાં વેચવા પડ્યા હતા.નાણાકીય અને માનસિક બંને રીતે, તે ભાંગી પડ્યો હતો અને કોર્પોરેશન દ્વારા હોસ્પિટલોને ચૂકવવામાં આવતી રકમ ઉપરાંત સર્જનને ચૂકવવા માટે તેની પાસે પૈસા નહોતા.

૨.૧૨ તેમણે અનિવાર્ય સંજોગોને કારણે આવા બનાવટી ઇન્વોઇસેસ ઉઠાવવાની વાત સ્વીકારી હતી.

૨.૧૩ ૬ જૂન, ૧૯૯૭ના આદેશ મુજબ સુપરવાઇઝર (સિવિલ) ગ્રેડ-૧ (S) ના નીચલા હોદ્દા પર ઘટાડાનો દંડ ૩) ૩૦૩૩૦૦-૫૬૨૫/ના સ્કેલમાં લાદવામાં આવ્યું હતું.વધુમાં નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે નીચલા હોદ્દામાં ઘટાડો કરવા પર, અરજદારનો પગાર ૩૦૫૬૨૫ એટલે કે તેના ઘટાડેલા હોદ્દાના મહત્તમ સ્કેલ પર નક્કી થવો જોઈએ.અરજદારને સુપરવાઇઝર (સિવિલ) ગ્રેડ-૧ (S-) ના હોદ્દા પર નવા પ્રમોટર તરીકે ગણવામાં આવવાનો હતો.૩) સહાયક ઇજનેર (સિવિલ) ના મૂળ પદ પર બઢતીના હેતુ માટે.

૨.૧૪ નિયામક (કર્મચારી) સમક્ષ અપીલ, અપીલ અધિકારી હોવાથી, પણ નિષ્ફળ ગઈ અને તેને બરતરફ કરવામાં આવી હતી.

૨.૧૫ અરજદારને કોર્પોરેશન દ્વારા જાણ કરવામાં આવી હતી કે અરજદારના નામે પડેલી એડવાન્સની બાકી રકમ તકેદારી આદેશની વિરુદ્ધમાં

રૂ.૩૦૮૫,૮૯૮/અને રૂ.તેમને એવી પણ જાણ કરવામાં આવી હતી કે ૩૧ માર્ચ, ૧૯૯૮ સુધી રૂ.૨૧ ટકાના દરે દંડાત્મક વ્યાજ વસૂલવામાં આવશે અને ઓગસ્ટ ૧૯૯૪થી ૧૯૯૬ સુધીના ત્રિમાસિક ગાળાનું દંડાત્મક ભાડું પણ વસૂલવામાં આવશે કારણ કે અરજદારને ઝાનોરમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો હોવા છતાં તેમના પરિવારે ક્વાર્ટર જાળવી રાખ્યું હતું.

૨.૧૬ ઓરડાના ભાડાનો વધારાનો હક એ આધાર પર વસૂલવામાં આવ્યો હતો કે કોર્પોરેશન નિયત કરેલા ઓરડાના ભાડાની ભરપાઈ કરવા માટે સંમત થયું હતું અને હોસ્પિટલે અરજદારને એક એવા રૂમમાં દાખલ કર્યો હતો જેનું ભાડું વધારે હતું.ઓપન હાર્ટ સર્જરી કરાવતી વ્યક્તિને દર્દીની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને હાર્ટ સર્જનની સલાહ મુજબ વિશેષ રૂમમાં રાખવામાં આવે છે.

૨.૧૭ રૂ. ૧,૮૯,૫૦૫ ની રકમ જે રૂમ ભાડાના હકની વધારાની રકમ હોવાથી વસૂલવામાં આવી તે ખૂબ જ કઠોર અને અમાનવીય નિર્ણય હતો.

૨.૧૮ આથી આ અરજી કરવામાં આવી છે.

૩. અરજદાર પત્ની હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી મહેતાએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે તેમના ક્લાયન્ટના પગારમાંથી રૂ.૨૧ ટકાના દરે દંડાત્મક વ્યાજ સાથે રૂમ ભાડાના વધારાના હક માટે રૂ.શ્રીમતી મહેતાએ રજૂઆત કરી

હતી કે વસૂલાત ગેરકાયદેસર, ગેરકાયદેસર અને કાયદાકીય રીતે ભૂલભરેલી હતી.

જ. શ્રીમતી મહેતાએ રજૂઆત કરી હતી કે તેમના કલાયન્ટને ત્રણ ઓપન હાર્ટ સર્જરીઓમાંથી પસાર થવું પડ્યું હતું અને સર્જન તેને જે રૂમમાં રાખવા યોગ્ય માનતા હતા તેના સંદર્ભમાં તેમની પાસે કોઈ વિકલ્પ કે વિકલ્પ નહોતો.

પ. શ્રીમતી મહેતાએ પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ મોહિન્દર સિંહ ચાવલા [૧૯૯૭ (૨) એસ. સી. સી. ૮૩] ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર મજબૂત આધાર રાખ્યો છે.ઉપર ઉલ્લેખિત આવા સંજોગોમાં, વિદ્વાન વકીલ પ્રાર્થના કરે છે કે આ રિટ અરજીમાં યોગ્યતા હોવાથી, તેને મંજૂરી આપવામાં આવે અને કોર્પોરેશનને તેના કલાયન્ટના પગારમાંથી વસૂલવામાં આવેલી રૂ. ૧,૮૯,૫૦૫ ની રકમ પરત કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવે.તેઓ વધુમાં પ્રાર્થના કરે છે કે જ્યાં સુધી ૨૧ ટકા વ્યાજ દરે દંડ તરીકે વસૂલવામાં આવેલી રકમની વાત છે, ત્યાં સુધી ઉક્ત રકમની ફિક્સડ ડિપોઝિટ રસીદ કોર્પોરેશનની કસ્ટડીમાં છે અને કોર્પોરેશનને ૭ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૬ના રોજ પાકેલી ફિક્સડ ડિપોઝિટ રસીદ સોંપવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે.

ક. બીજી બાજુ, આ રિટ અરજીનો કોર્પોરેશન વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી અભિષેક મહેતા દ્વારા ઉગ્ર વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે.શ્રી મહેતા રજૂ કરે છે કે

તેમના ક્લાયન્ટે કોર્પોરેશનની નીતિ અનુસાર ઓપન હાર્ટ સર્જરી માટે અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલા ખર્ચ માટે રકમ મંજૂર કરી છે.તેમણે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે જ્યાં સુધી રૂમ ભાડાની વાત છે, કોર્પોરેશનની નીતિ અનુસાર, તે દિલ્લી સ્થિત હોલી ફેમિલી હોસ્પિટલની સમકક્ષ હશે.કોર્પોરેશનમાં અરજદારની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદાર હોસ્પિટલના ઓરડાના ભાડા માટે દરરોજ રૂ.૩૦૦ ની ભરપાઈ માટે હકદાર હતો.તેનાથી આગળ કંઈપણ, તે અરજદારે પોતાના ખિસ્સામાંથી ચૂકવવાનું છે.તે રજૂ કરે છે કે તેના ગ્રાહક 'રાજ્ય' નું સાધન હોવાથી તેણે તબીબી હાજરી અને સારવારને સંચાલિત કરતા નિયમો અને નિયમોનું પાલન કરવું પડશે.શ્રી મહેતાએ કોર્પોરેશન વતી દાખલ કરેલા સોગંદનામામાં કરવામાં આવેલા નીચેના દાવાઓ પર ભરોસો મૂક્યો છે:

“ ૬.૩ પેરા ૪ ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે જે તારીખો અને સમયગાળો દરમિયાન અરજદારે બોમ્બેની વિવિધ હોસ્પિટલોમાં સાંભળવાની બિમારી માટે સારવાર કરાવી હતી તે વિવાદિત નથી.અરજદારને તેની વિનંતી પર ૧૩.૭.૧૯૯૫ થી ૨.૯.૧૯૯૫ સુધી બોમ્બે હોસ્પિટલમાં ખસેડવામાં આવ્યો હતો, જે અરજદારે દાખલ કર્યો હતો.અહીં સંલગ્ન અને જોડાણ તરીકે ચિહ્નિત થયેલ । એ અરજદાર દ્વારા પ્રતિવાદી કોર્પોરેશનને સંબોધવામાં આવેલા ૩.૭.૧૯૯૫ તારીખના પત્રની એક નકલ છે.

૬.૪ પેરા પના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે તબીબી ખર્ચને પહોંચી વળવા માટે ૨ લાખ રૂપિયાનું એડવાન્સ જારી કરવાની વિનંતી કરતી અરજદારની તારીખની અરજી અનુસાર, પ્રતિવાદી નિગમે અરજદારના કારણે મેસર્સ નાનાવતી હોસ્પિટલ, મુંબઈની તરફેણમાં ૨ લાખ રૂપિયાનું એકાઉન્ટ પેચી ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ બહાર પાડ્યું હતું.અહીં સંલગ્ન અને પરિશિષ્ટ II તરીકે ચિહ્નિત થયેલ ઉપરોક્તની નકલ છે.

અરજી તારીખ ૭.૨.૧૯૯૫.આમ, તે સાચું નથી કે અરજદારે તબીબી સારવાર માટે કોઈ એડવાન્સ લીધું ન હતું.હૃદયની શસ્ત્રક્રિયાના આધારે મંજૂર કરાયેલી રકમનો યોગ્ય રીતે ઉપયોગ થાય તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે, પ્રતિવાદી નિગમની યોગ્ય રીતે સ્થાપિત પ્રથા છે કે તે સંબંધિત હોસ્પિટલની તરફેણમાં આવા ચેક/ડ્રાફ્ટ્સ આપે, જેનો ઉપયોગ ખાસ કરીને પ્રતિવાદી નિગમના સંબંધિત કર્મચારીની સારવાર માટે કરવામાં આવે અને આ જ કારણ હતું કે મેસર્સ નાનાવતી હોસ્પિટલની તરફેણમાં ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ જારી કરવામાં આવ્યો હતો.અરજદારે તેની અરજીની તારીખ ૭.૨.૧૯૯૫ માં એક વચન પણ આપ્યું છે કે તબીબી હાજરી અને સારવારના નિયમો હેઠળ તેને બિન-વળતરપાત્ર બને તેવી કોઈપણ રકમ તેની પાસેથી વસૂલ કરી શકાય છે.પ્રતિવાદીએ એક સાથે પ્રતિવાદીના પત્ર નં.જેજીજીપીપી હેઠળ અરજદારને જાણ કરી હતી:પી એન્ડ એ:અંદાજ:મેડ:૨૧૦૦૩/૮૫/૬૯૮ તારીખ ૭.૨.૧૯૯૫ કે ઉપરોક્ત તબીબી નિયમો હેઠળ તેને ભરપાઈ ન થાય તેવી કોઈપણ રકમ તેની પાસેથી વસૂલ કરવામાં આવશે.અહીં સંલગ્ન અને પરિશિષ્ટ-૩ તરીકે ચિહ્નિત થયેલ પત્ર એ

૭.૨.૧૯૯૫ તારીખના ઉપરોક્ત પત્રની નકલ છે.અરજદારે પોતે મેસર્સ નાનાવતી હોસ્પિટલ અને બોમ્બે હોસ્પિટલમાં ડૉ. શરદ પાંડે અને ડૉ. એસ. ભટ્ટાચાર્ય જેવા તેમની પસંદગીના સર્જનો દ્વારા સારવાર મેળવવાની વિનંતી કરી હતી, જે પરિશિષ્ટ-૨ અને ૩ની સામગ્રી પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદારને તેમની વિનંતી પર રૂ. ૨ લાખનું એડવાન્સ મંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું, જે ઉપરોક્ત તબીબી નિયમો અનુસાર ગોઠવવાને આધિન હતું.

૬.૫ પેરા ૬ ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે તેમાં અરજદાર તરફથી અરજીના જોડાણ દ્વારા સ્પષ્ટ સ્વીકાર છે કે અરજદારે રૂ. ૧,૧૯,૭૪૩ ની હદ સુધી બનાવટી બિલ રજૂ કર્યા હતા.અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર, તે એકદમ ઉશ્કેરાટ હેઠળ હતું કે અરજદારને બનાવટી બિલ ઉઠાવવાનું લલચાવવામાં આવ્યું હતું, જેથી સર્જનને ચૂકવણી કરી શકાય જેણે અનૈતિક રીતે નિયમિત વ્યાવસાયિક ફી કરતાં વધુ રકમ વસૂલ કરી હતી.જો કે, એ નોંધવું યોગ્ય છે કે ઉપરોક્ત કબૂલાત પ્રતિવાદી નિગમના તકેદારી વિભાગ દ્વારા કરવામાં આવેલી તપાસની અનુગામી હતી.અરજદાર આવા બહાના હેઠળ આશ્રય લઈ શકતો નથી.જોકે, પ્રતિવાદીને એ બાબતની કોઈ જાણકારી નથી કે શું અરજદારે હકીકતમાં તેની વાઈફની જવેલરી વેચી દીધી હતી કે પછી હાજરી આપતા સર્જન ડૉ. શરદ પાંડેને કોઈ ગેરકાયદેસર ચૂકવણી કરી હતી.જો અરજદાર ઈચ્છે તો ડૉક્ટર સામે યોગ્ય ઉપાય હોઈ શકે છે.પ્રતિવાદી કોર્પોરેશન તેની સાથે સંબંધિત નથી.હું રજૂ કરું છું કે કોઈ પણ વ્યક્તિ કાયદાથી ઉપર નથી અને અરજદારને

જાણીજોઈને બનાવટી બિલ મેળવીને અને પ્રતિવાદી નિગમ પર ખોટો દાવો કરીને ગુનો કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.હું રજૂ કરું છું કે ઉપરોક્ત રૂ. ૧,૧૯,૭૪૩ ની રકમ અરજદાર પાસેથી વસૂલ કરી શકાય છે.

૬.૬ હું આગળ કહું છું અને રજૂ કરું છું કે અરજદાર સામે કોર્પોરેશનના વ્યવસાયના સંબંધમાં છેતરપિંડી, અપ્રમાણિકતા અને કોર્પોરેશનના હિત માટે પૂર્વગ્રહયુક્ત રીતે કામ કરવા બદલ આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.નં.૦૧/વીગ/આઈસી (૧૯૪જિજે) ૧૦૭૫ તારીખના મેમોરેન્ડમની નકલ, આરોપના લેખોના નિવેદન સાથે, આરોપોના લેખોના સમર્થનમાં ગેરવર્તણૂકના આરોપોનું નિવેદન, દસ્તાવેજોની સૂચિ કે જેના દ્વારા આરોપના લેખોને જાળવી રાખવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી છે અને સાક્ષીઓની સૂચિ કે જેમના દ્વારા આરોપના લેખોને જાળવી રાખવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી છે (સંલગ્ન I થી IV) જે શિસ્ત અધિકારી દ્વારા અરજદારને જારી કરવામાં આવી છે તે અહીં જોડવામાં આવી છે અને જોડાણ IV તરીકે ચિહ્નિત થયેલ છે. અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી ભૂલની ગંભીરતા તેને સેવામાંથી બરતરફ કરવાની માંગ કરે છે, જ્યારે સ્થાનિક તપાસના અંતે, સંપૂર્ણપણે સહાનુભૂતિના આધારે અને દયાની બાબત તરીકે, અરજદારને દરજ્જામાં ઘટાડા સાથે કોર્પોરેશનની સેવામાં ચાલુ રહેવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. રૂ.૩૩૦૦૧૨૦૪૧૪૦૧૩૫૫૬૨૫ ના પગાર ધોરણમાં સુપરવાઈઝર (સિવિલ) GR. I, S ૩ ના પદ માટે.અરજદારે ૧૫.૭.૧૯૯૭ ના પત્ર દ્વારા નિયામક (કર્મચારી) ને સજાના આદેશ સામે

અપીલ કરી હતી.ઉપરોક્ત અપીલને નકારી કાઢતી વખતે, આદેશ નં.૦૧/વિગ/ડીઆઈપીસી (૧૯૪૪૨સી) ૩૭૧ તારીખ ૧૦.૩.૧૯૯૭ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

“આ આરોપો ગંભીર પ્રકૃતિના છે અને અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલા ગેરવર્તણૂકના કૃત્યોમાં દુર્ભાવનાપૂર્ણ છે અને શિસ્ત સત્તામંડળે અપીલકર્તા પર “નીચલા હોદ્દા પર ઘટાડવાનો” દંડ લાદતી વખતે પહેલેથી જ નરમ વલણ અપનાવ્યું છે કે જે અપીલકર્તા પર અન્ય કોઈ વધુ કડક સજા લાદવામાં આવે તો તેને એનટીપીસીમાં તેની નોકરી ગુમાવવી પડશે, ઉપરાંત તેના ખરાબ સ્વાસ્થ્યને કારણે ગંભીર પરિણામો ભોગવવા પડશે.”

અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલ ગેરવર્તણૂક આચાર, શિસ્ત અને અપીલ નિયમોમાં આપવામાં આવેલ ‘મોટા દંડ’ ની શ્રેણીમાં આવે છે.આમ અરજદારને ઉપરોક્ત અપીલ નિયમોના નિયમ ૨૩ (ઈ) હેઠળ મોટો દંડ ફટકારવામાં આવ્યો હતો.પ્રતિવાદી કોર્પોરેશન રજૂ કરે છે કે અરજદારને નીચલા ગ્રેડમાં મૂકવામાં આવ્યો હોવાથી, અરજદાર માત્ર નીચલા ગ્રેડ અથવા પદને લાગુ પડતી ચૂકવણી/લાભો માટે પાત્ર રહેશે જે પરિણામી હોય.હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે અરજદારની દલીલ કે સજાના ઉપરોક્ત આદેશમાં ચાર ‘નાની સજાઓ’ લાદવાની

અસર છે તે ખોટી ધારણા છે અને સાચી નથી.હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે નકલી બિલ ઊભા કરવા સામે રૂ. ૧,૧૯,૭૪૩ ની વસૂલાતને કોઈ પણ કલ્પના દ્વારા સજા ન કહી શકાય.તેવી જ રીતે સજાના સમયગાળા દરમિયાન બઢતી ગુમાવવી એ બઢતીનો ઈનકાર નથી, પરંતુ સજાનો જરૂરી સહવર્તી છે.બંને એક સાથે ન ચાલી શકે.અહીં ઉપર જણાવ્યા મુજબ, સહાનુભૂતિપૂર્ણ દ્રષ્ટિકોણ રાખીને, અરજદારને હોદ્દામાં ઘટાડાની હળવી સજા આપવામાં આવી હતી.તેથી અરજદાર પાસે વધારાની રકમની વસૂલાત સામે અથવા નીચલા હોદ્દા પર ઘટાડવાના પરિણામે તેના વેતનમાં ઘટાડો કરવા સામે ફરિયાદ કરવાનું કોઈ કારણ નથી.

૬.૭ અરજીના પેરા ૭ ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે ઘરનું ભાડું દંડાત્મક દરે વસૂલ કરી શકાય તેવું હતું કારણ કે અરજદારે ઝાનોરમાં ટ્રાન્સફર થયા પછી કોરબા ખાતે મંજૂર સમયગાળાની બહાર અનધિકૃત રીતે પારિવારિક ક્વાર્ટર પર કબજો કરવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું.હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, ૧.૪.૧૯૯૮ પર <ID ૨,૯૮૭/નું દંડાત્મક ભાડું અને તેના પર દંડાત્મક વ્યાજ અરજીના પરિશિષ્ટમાં આપવામાં આવેલી વિગતો અનુસાર માફ કરવામાં આવ્યું છે અને અરજદાર પાસેથી વસૂલ કરી શકાય તેવી બાકી રકમ સામે ગોઠવવામાં આવ્યું છે અને તેથી,

ઉપરોક્ત ફરિયાદ હવે ટકી નથી.હું કહું છું કે સતર્કતા વિભાગના આદેશ મુજબ બનાવટી બિલ સામે પહેલેથી જ કરવામાં આવેલી ચુકવણી સામે રૂ.૮૫,૮૮૮/વસૂલ કરી શકાય તેવું હતું.અહીં સંલગ્ન અને પરિશિષ્ટ V તરીકે ચિહ્નિત થયેલ નિવેદનની એક નકલ છે જે અરજદાર પાસેથી વસૂલ કરી શકાય તેવી રકમ દર્શાવે છે.”

XXXXXX

“ ૬.૧૧ અરજીના પરિચ્છેદ ૧૦ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે અરજીના પરિશિષ્ટ-૧માં આપવામાં આવેલી વિગતો અરજદાર પાસેથી રૂ. ૧,૧૮,૭૪૩ ના ખોટા તબીબી બિલ માટે પ્રાપ્ત દાવાઓ સામે વસૂલ કરી શકાય તેવી રકમના સંદર્ભમાં યોગ્ય સ્થિતિનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.જો કે, Hra ના આંકડાની બાકી રકમની તપાસ કરવા પર, એવું જાણવા મળે છે કે બાકી રકમ જો રૂ.૩૩,૮૮૭/અને રૂ.૩૮ નહીં, તો ૦૫૨/ઈન્ડ્રાઓફિસ મેમો (અરજીના પરિશિષ્ટ I) માં દર્શાવવામાં આવી છે.મકાન ભાડું સામે વસૂલાત અને તેના પર દંડાત્મક વ્યાજ માફ કરવામાં આવ્યું હોવાથી, તેની વર્તમાન કેસ પર કોઈ અસર થતી નથી.

૬.૧૨ અરજીના પરિચ્છેદ ૧૧ અને ૧૨ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને

રજૂ કરું છું કે તે તથ્યોના નિવેદનો છે અને સ્વવ્યાખ્યાત્મક છે અને ટિપ્પણીઓની જરૂર નથી, સિવાય કે પાન ૬૪ પરની અરજીની પરિશિષ્ટ જે પત્રની નકલ હોવાનું માનવામાં આવે છે તે યોગ્ય રીતે બનાવવામાં આવી નથી, કારણ કે વાક્યનો નીચેનો મહત્વપૂર્ણ ભાગ તેમાંથી કાઢી નાખવામાં આવ્યો છે;

“અને હાલની સ્થિતિ અનુસાર એડવાન્સ વસૂલવામાં ૮/૯ વર્ષનો સમય લાગશે.

પત્રના પેરા ૧ ના છેલ્લા વાક્યમાંથી.અહીં સંલગ્ન અને પરિશિષ્ટ VII તરીકે ચિહ્નિત થયેલ પત્ર એ ઝાનોર પ્રોજેક્ટમાં પ્રતિવાદીના ડેપ્યુટી મેનેજર (એફ & એ) તરફથી ૧૬.૧૦.૧૯૯૮ તારીખના પત્રની નકલ છે.હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે અવગણવામાં આવેલા શબ્દો દંડાત્મક વ્યાજની વસૂલાત કરવાના નિર્ણય પાછળનો તર્ક દર્શાવે છે કારણ કે અરજદારના કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં અરજદાર દ્વારા એક હપ્તામાં લેવામાં આવેલી વધારાની એડવાન્સની રકમની વસૂલાત કરવી શક્ય ન હતી.

૬.૧૩ અરજીના પેરા ૧૩ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે અગાઉની તકેદારી તપાસ/સ્થાનિક તપાસ કુદરતી ન્યાયના

સિદ્ધાંતોનું પાલન કર્યા પછી હાથ ધરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત સ્થાનિક તપાસ દરમિયાન, અરજદારે તેના દ્વારા કરવામાં આવેલી ગંભીર પ્રકૃતિના ડિક્લેરેશનો સ્વીકાર કર્યો હતો, તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી, પરંતુ એક વિસ્તૃત સંજોગો તરીકે અરજદારને ઘટાડાની સજા સાથે સેવામાં ચાલુ રાખવામાં આવ્યો છે, અરજદારને ક્રમમાં ઘટાડાની સજા સાથે સેવામાં ચાલુ રાખવામાં આવ્યો છે, જોકે ઉપરોક્ત મુજબ છેતરપિંડી, બનાવટ અને ખોટી અરજીના ગુનામાં તબીબી સારવાર સિવાયના હેતુઓ માટે એડવાન્સની રકમ અરજદારની બરતરફીને પાત્ર છે. એકવાર વિભાગીય કાર્યવાહી પૂર્ણ થઈ જાય તે પછી વિચારના આધારે અથવા સજાનો આદેશ પસાર થયાની તારીખ પછી લગભગ ૨ વર્ષના સમયગાળા પછી રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોના આધારે ફરી ખોલી શકાતી નથી. આ ઉપરાંત, રૂ. ૫૫,૨૯૫/ની રકમનું બિલ અસ્તિત્વમાં ન હોય તેવી પેઢી દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું હોવાનું માનવામાં આવે છે. મેસર્સ કાર્ડિયો મેડિકલ પ્રોડક્ટ્સ, સી. જી. એસ. કોલોની, એન્ટ્રૂપ હિલ, બોમ્બે ૪૦૦૦૩૭ એ બનાવટી છે, જે અરજદાર સામેના આરોપના આર્ટિકલના નિવેદનમાં બહાર પાડવામાં આવ્યું છે. હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં અરજદાર આ માનનીય અદાલત તરફથી કોઈ સહાનુભૂતિને પાત્ર નથી.

ક.૧૪ પેરા ૧૪ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે અરજદાર દ્વારા અરજીના પરિશિષ્ટ ઓ અને પી અનુસાર કરવામાં આવેલી રજૂઆતો કોઈ સહાનુભૂતિને પાત્ર નથી.અહીં ઉપર જણાવ્યા મુજબ, કોરબા ખાતે વધુ સમય સુધી રોકાવા માટે સ્ટાફ ક્વાર્ટર પર આપવામાં આવેલ દંડાત્મક ભાડું અને તેના પરનું વ્યાજ પહેલેથી જ માફ કરવામાં આવ્યું છે.જો કે, હોસ્પિટલોમાં હકદારીની બહાર રૂમ ભાડા સામે બાકી એડવાન્સની વસૂલાત અને બનાવટી બિલના અસ્વીકારને કારણે વસૂલાત તેના પર વ્યાજ આકર્ષિત કરે છે અને તેને માફ કરી શકાતી નથી.પ્રતિવાદીએ ખાતરી કરવાની હતી કે અરજદાર સેવામાંથી નિવૃત્ત થાય તે પહેલાં બાકી રકમની વસૂલાત પૂર્ણ થઈ ગઈ હતી અને તે અરજદારની બાકીની સેવાના સમયગાળાને ધ્યાનમાં રાખીને દર મહિને વસૂલવાની રકમ નક્કી કરવામાં આવી હતી.અરજદાર દેખીતી રીતે તબીબી ખર્ચની ભરપાઈ માટે બનાવટી બિલ રજૂ કરીને તેની ફરજમાં નિષ્ફળ ગયો હતો અને આમ પ્રતિવાદી (એક જાહેર નિગમ) ના અધિકારીને અયોગ્ય ગંભીર ગેરવર્તણૂક કરી હતી.

ક.૧૫ પેરા ૧૫ ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે અરજદાર દ્વારા બનાવટી બિલ સામે દાવો કરાયેલ રૂ. ૧,૧૯,૭૪૩ ની રકમની વસૂલાત ગંભીર ગેરવર્તણૂકના આરોપોના આધારે ઘરેલું તપાસના અંતે આપવામાં આવેલી સજાથી સ્વતંત્ર રીતે કરવી પડશે.અરજીના

ક.ક.૧૯૯૭ (પરિશિષ્ટ બી) ના આદેશ મુજબ અરજદાર પર લાદવામાં આવેલી ક્રમમાં ઘટાડાની સજાની ઉપરોક્ત વસૂલાતને નાબૂદ કરવાની અસર નહોતી.અરજદારે જાણીજોઈને આ મુદ્દાને મૂંઝવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે.તબીબી ખર્ચની ભરપાઈનો દાવો કરવા માટે બનાવટી બિલ રજૂ કરવું અને તેનો સ્વીકાર કરવો એ ગંભીર ગેરવર્તણૂક સમાન હતું, જેના માટે સજા લાદવાની જરૂર હતી.જો કે, ગંભીર ગેરવર્તણૂક માટે દંડ લાદવાનો અર્થ એ નથી કે બનાવટી બિલ સામે ખેંચવામાં આવેલી રકમ વસૂલવામાં નહીં આવે.સજાના ક્રમમાં તેનો ઉદ્દેશ કરવો જરૂરી ન હતો કારણ કે આવી રકમની વસૂલાત એ સજા નથી, પરંતુ વસૂલાત દ્વારા પતાવટ કરવા માટે જરૂરી વધારાની રકમનો નાણાકીય વ્યવહાર છે.

હું આગળ કહું છું અને રજૂ કરું છું કે પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ મોહિન્દર સિંહ ચાવલા અને પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય વિરુદ્ધ વી. વરયામ સિંહના કેસમાં સિવિલ અપીલમાં આપવામાં આવેલા માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો પર વિશ્વાસ સાચો નથી, કારણ કે ઉપરોક્ત નિર્ણયોને કેસની હકીકતો અને સંજોગોના સંદર્ભમાં વાંચવો પડશે.આ અપીલોનો નિર્ણય વર્ષ ૧૯૯૧માં પંજાબ રાજ્યની નીતિના સંદર્ભમાં લેવામાં આવ્યો હતો, જેમાં તબીબી ખર્ચની ભરપાઈ અને આંતરિક દર્દી તરીકે વિશેષ સારવાર અને ૨૧.૯.૧૯૯૪ તબીબી

ખર્ચની ભરપાઈ પર નોંધાયેલા તબીબી દાવાના સંદર્ભમાં નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો.આ નીતિ પ્રતિવાદી નિગમના તબીબી હાજરી અને સારવારના નિયમો સાથે સુસંગત નથી અને તેથી, ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં સમાવિષ્ટ નિરીક્ષણ અરજદારના કેસમાં લાગુ થઈ શકતું નથી.

૬.૧૬ અરજીના પરિચ્છેદ ૧૬,૧૭ અને ૧૮ ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે અરજદારને ૧.૧.૨૦૦૧ થી પૂર્વલક્ષી અસર સાથે તેના મૂળ હોદ્દા પર બઢતી આપવામાં આવી છે.૦૨ તારીખ ૨૮.૫.૨૦૦૨.અહીં સંલગ્ન અને પરિશિષ્ટ VIII તરીકે ચિહ્નિત થયેલ તારીખ ૨૮.૫.૨૦૦૨ ના આદેશની નકલ છે અને અરજદારનો હાલનો પગાર રૂ. તેથી, અરજદારની ફરિયાદ કે તેને દર મહિને રૂ.૩૦૦૦ ચૂકવવામાં આવે છે તે ટકી શકતી નથી.અરજદારને દરેક હેડ હેઠળ કરવાની વસૂલાત અને ૧૯.૬.૨૦૦૧ (અરજીના પરિશિષ્ટ) પર વસૂલ કરી શકાય તેવી બાકીની વિગતો પહેલેથી જ આપવામાં આવી છે.

૬.૧૭ પેરા ૧૯ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે અરજદારને પ્રતિવાદીના તબીબી નિયમોમાં નિર્ધારિત મર્યાદાથી વધુ રકમનો દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી.તેથી, વધારાની રકમ અને તેના પર

વ્યાજની વસૂલાત સંપૂર્ણપણે કાયદેસર છે અને પ્રતિવાદીના અધિકારક્ષેત્રમાં છે અને તે ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪ અને ૧૬નું ઉલ્લંઘન કરતું નથી. હકદારી કરતાં વધુ રકમ પર વ્યાજની વસૂલાતને બેવડું જોખમ કહી શકાય નહીં કારણ કે તે વધારાની રકમ પર ચૂકવેલું વ્યાજ છે અને તેનો ઉપયોગ અરજદારના લાભ માટે કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, તે એક કુદરતી પરિણામ છે, પરંતુ તેને સજા તરીકે જોઈ શકાતી નથી કારણ કે ગેરવર્તણૂક માટે ઉપરોક્ત સજાને બાકી રકમ પરના વ્યાજ સાથે ભેળસેળ કરી શકાતી નથી. તેથી, વ્યાજની વસૂલાત, ખોટી દંડાત્મક વ્યાજ એ હકીકતમાં સજા નથી, પરંતુ કરાર જેવા વ્યવહારનું શુદ્ધ પરિણામ છે. આ ઉપરાંત ૨૧ ટકા દર અસરકારક રીતે રાષ્ટ્રીયકૃત બેંકોના વાર્ષિક ધિરાણ દર કરતાં માત્ર ૩ ટકા વધારે છે, જે તે સમયે વાર્ષિક ૧૮ ટકા હતો. જોકે, પછીના વર્ષોમાં વાસ્તવમાં ચાર્જ પરનું વ્યાજ ઘટાડવામાં આવ્યું છે, એટલે કે એપ્રિલ, ૧૯૮૮થી જુલાઈ, ૨૦૦૦ સુધી ૧૮ ટકા અને ઓગસ્ટ, ૨૦૦૦થી માર્ચ, ૨૦૧૧ સુધી ૧૫ ટકા અને હાલમાં તે ૪ દર ચાલુ છે. તેથી, ૨૧ ટકા વ્યાજ સામે અરજદારની ફરિયાદ ટકાઉ નથી.”

૭. કોર્પોરેશનના ઉપરોક્ત જવાબ માટે, અરજદારે અન્ય બાબતોની સાથે નીચે મુજબ પ્રત્યુત્તર પણ દાખલ કર્યો છે:

“પ સોગંદનામાના પેરા-૬ ના સંદર્ભમાં, હું જવાબ આપું છું કે ૩. એ/સી પેચી ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ દ્વારા નાનાવતી હોસ્પિટલ, બોમ્બેની તરફેણમાં ૨ લાખ રૂપિયા હતા અને મેં તેમાંથી એક રૂપિયો પણ લીધો હોવાનો કોઈ આરોપ નથી.હું કહું છું કે જો તબીબી હાજરી અને સારવારના નિયમો હેઠળ કોઈ રકમ પરત ન કરી શકાય, તો તે કર્મચારી પાસેથી વસૂલ કરી શકાય છે.જો કે, અરજીમાં મારા દ્વારા વિશ્વાસ કરાયેલ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા મુજબ, ઓરડાના ભાડાનો પ્રશ્ન સત્તાધિકારી દ્વારા નક્કી કરી શકાતો નથી, પરંતુ તે ડૉક્ટરની વિવેકબુદ્ધિ પર છોડી દેવામાં આવે છે જે નક્કી કરે છે કે કયા રૂમમાં અથવા કઈ સુવિધા, ખાસ કરીને ઓપન હાઉસ સર્જરીના કિસ્સામાં દર્દીને રાખવો અથવા આપવો જરૂરી છે.તેથી હું કહું છું કે મારી અરજીમાં જણાવ્યા મુજબ, નેશનલ થર્મલ પાવર કોર્પોરેશન દ્વારા હોસ્પિટલને સીધું ચૂકવવામાં આવેલું રૂમનું ભાડું ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ અનુસાર મારી પાસેથી વસૂલ કરી શકાતું નથી અને કોઈ ચોક્કસ ઓપરેશન પછી દર્દીને કયા રૂમમાં અને સુવિધામાં રાખવો અને આપવી જરૂરી છે તે નક્કી કરવું તે હોસ્પિટલની વિવેકબુદ્ધિ છે.તેથી હું કહું છું કે રૂમ ભાડાની ભરપાઈ સામેની અરજીમાં મારો દાવો સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને કાયદેસર અને માન્ય છે.

૬. સોગંદનામાના પેરા-૬.પના સંદર્ભમાં, હું જવાબ આપું છું અને

પુનરાવર્તન કરું છું કે હું સંમત થયો હતો કે દવાઓના બિલ સામે મારા
દ્વારા વસૂલવામાં આવેલી રૂ.૬૦ કહું છું કે પ્રથમ ઓપન હાર્ટ સર્જરી
સમયે મેં મારી પત્નીના ઘરેણાં વેચીને ડૉક્ટરને ચૂકવણી કરી હતી
અને તે સમયે મારા દ્વારા ડૉક્ટરને ચૂકવવામાં આવેલા પૈસા
વસૂલવાનો કોઈ પ્રસંગ નહોતો.હું કહું છું કે મારી સામેની તપાસ
દરમિયાન પણ ડૉ. શરદ પાંડે સાથે વાત કરવાનો અને તેમને
શોધવાનો કોઈ પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો ન હતો.મેં મારા પહેલા જ
નિવેદનમાં તેમનું નામ જાહેર કર્યું હતું અને મારી પ્રથમ સર્જરી
દરમિયાન અને બીજી સર્જરી દરમિયાન તેમને ચૂકવવામાં આવેલી
ચોક્કસ રકમ તરફ ધ્યાન દોર્યું હતું.હું કહું છું કે આવા બિલ ઉઠાવવા
માટે, મેં માત્ર બિલ જ સ્વીકાર્યું ન હતું, પરંતુ મારા પર લાદવામાં
આવેલા દંડની રજૂઆત કરી હતી અને મારા પગારમાંથી વસૂલાત દ્વારા
રૂ. ૧,૧૯,૭૪૨ ચૂકવવા માટે પહેલેથી જ સંમત થઈ ગયો હતો.મેં
માત્ર પ્રતિવાદી-કોર્પોરેશન દ્વારા તેના કર્મચારી પાસેથી વસૂલવામાં
આવતા અતિશય વ્યાજ સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો.હું કહું છું કે ૨૧
ટકાના દરે વસૂલવામાં આવતું વ્યાજ માત્ર અન્યાયી જ નથી, પરંતુ
અતિશય છે અને મનસ્વી અને દંડાત્મક હોવાથી તે ગેરકાયદેસર છે.હું
કહું છું કે એકવાર મેં મારા પર લાદવામાં આવેલા દંડનો સ્વીકાર કરી
લીધો અને એ પણ સંમત થઈ ગયો કે મારા દ્વારા વસૂલવામાં આવેલી
રકમ મારા પગારમાંથી વસૂલ કરવામાં આવે, તો ૨૧ ટકા દંડાત્મક

વ્યાજનો બીજો દંડ લાદવામાં આવી શક્યો ન હોત.તે જ કાયદાની વિરુદ્ધ હતું કે વ્યક્તિને એક જ ગુના માટે બે વાર સજા ન થઈ શકે.

૭. સોગંદનામાના પેરા ૬ ના સંદર્ભમાં, હું નકારું છું કે તે કોર્પોરેશનના વ્યવસાયના સંબંધમાં છેતરપિંડીનો કેસ હતો અને મેં કોર્પોરેશનના હિત માટે પૂર્વગ્રહયુક્ત વર્તન કર્યું હતું.હું કહું છું કે સંજોગોએ મને દિવાલ સામે ધકેલી દીધો અને મારી પાસે મારા ઓપન હાર્ટ સર્જરી સમયે તેની માંગ કરનારા ડૉક્ટરને વધારાના પૈસા ચૂકવવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ નહોતો, હું કહું છું કે એકવાર તપાસ થઈ જાય અને દંડ લાદવામાં આવે, તો સોગંદનામા રજૂ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી.હું કહું છું કે તેને આ મુદ્દો ઉઠાવવાનો કોઈ અધિકાર નથી કારણ કે તે પ્રોજેક્ટમાં મેનેજર, એચ. આર. છે જેને અપીલ અધિકારી તરીકે વર્તવાનો કોઈ અધિકાર નથી.હું કહું છું કે હું સોગંદનામામાં જણાવેલા સહાનુભૂતિપૂર્ણ આધારની પ્રશંસા કરું છું, જો કે, મારા પર લાદવામાં આવેલ દંડ મારી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોને ધ્યાનમાં રાખીને છે અને મારી સામે આગળ કોઈ દંડાત્મક કાર્યવાહી કરી શકાતી નથી.હું કહું છું કે જો આચાર, શિસ્ત અને અપીલ નિયમોના નિયમ ૨૩ (ઈ) હેઠળ નીચલા હોદ્દા પર ઘટાડવાનો મોટો દંડ પહેલેથી જ લાદવામાં આવ્યો હોય, તો અતિશય વ્યાજ વસૂલવાનો વધુ દંડ લાદવામાં નહીં આવે.હું આગળ કહું છું કે હું મારા પગારમાંથી રૂ. ૧,૧૮,૭૪૨ ની

વસૂલાત માટે પહેલેથી જ સંમત થઈ ગયો હતો જે મને બંધનકર્તા બનાવે છે. જોકે, રૂ. ૨૧ ટકા વ્યાજ વસૂલ કરીને મારા પર બેવડો દંડ ન લગાવી શકાય.

૮. સોગંદનામાના પેરા-૬.૭ ના સંદર્ભમાં, હું જવાબ આપું છું કે મકાન ભાડાનો પ્રશ્ન ઉચ્ચ અધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ દ્વારા હલ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, હું તેની સાથે વ્યવહાર કરતો નથી. હું કહું છું કે હોસ્પિટલને ચૂકવવામાં આવેલી એડવાન્સમાંથી કોઈ ગેરરીતિ નથી અને તેથી, પ્રશ્ન એ છે કે શું તે ખોટી ધારણા માટે ચૂકવવામાં આવેલી એડવાન્સ સમાન છે. હું કહું છું કે અહીં પ્રશ્ન એ રકમની વસૂલાતનો છે જે મેં તબીબી બિલ સામે સીધી વસૂલ કરી હતી.”

XXX XXX XXX

“૧૨ સોગંદનામાના પેરા ૬.૧૩ ના સંદર્ભમાં, હું જવાબ આપું છું કે એકવાર મારી સામે વિભાગીય તપાસ થઈ જાય અને શિસ્ત અધિકારી દંડનો નિર્ણય લઈ લે, પછી મારી સામે કોઈ વધુ દંડાત્મક કાર્યવાહી થઈ શકશે નહીં. હું કહું છું કે તબીબી બિલના સંદર્ભમાં, હું મારા

પ્રવેશમાંથી પીછેહઠ કરી રહ્યો નથી અને હું તપાસ દરમિયાન અને ત્યારબાદ મારા દ્વારા આપવામાં આવેલા સ્પષ્ટીકરણ પર આધાર રાખું છું.”

XXXXXX

“૧૪ સોગંદનામાના પેરા-૬.૫ના સંદર્ભમાં, હું જવાબ આપું છું કે મેં મારા પગારમાંથી હમ્માં વસૂલવામાં આવેલા રૂ. ૧,૧૯,૭૪૨ ની વસૂલાત સામે ફરિયાદ કરી નથી.હું કહું છું કે બનાવટી બિલનો પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાતો નથી કારણ કે સંપૂર્ણ વિભાગીય તપાસ પૂર્ણ થઈ ગઈ છે અને દંડનો આદેશ પહેલેથી જ પસાર થઈ ગયો છે.હું તેના સાચા અને સાચા અર્થઘટન માટે ૧૯૯૬ની સિવિલ અપીલ નં.૧૬૯૭૬ માં આપવામાં આવેલા સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ લઉં છું અને તેના પર આધાર રાખું છું.હું કહું છું કે આ ચુકાદો સ્પષ્ટપણે કાયદાની સ્થિતિને સ્પષ્ટ કરે છે કે જ્યાં સુધી કર્મચારી માટે હોસ્પિટલનાં ઓરડાના ભાડાની વાત છે ત્યાં સુધી ઓથોરિટીને તેના પોતાના નિયમો નક્કી કરવાનો અથવા તેના પર આધાર રાખવાનો અધિકાર છે કે કેમ.હું કહું છું કે આવા દર્દી માટે જરૂરી સારવાર જોઈ રહેલા દર્દી માટે જરૂરી રહેઠાણ અંગે નિર્ણય લેવાનું કામ હોસ્પિટલ અને ડૉક્ટરે કરવાનું છે.”

૮. પક્ષકારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સલાહકારને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધા પછી, એકમાત્ર પ્રશ્ન જે પડે છે મારા વિચારણા માટે એ છે કે શું મૃતક અરજદારના કાનૂની વારસદારો આ રિટ અરજીમાં વિનંતી કરવામાં આવેલી રાહત માટે હકદાર છે કે કેમ.

૯. ૧૫મી ફેબ્રુઆરી ૨૦૦૨ના રોજ, નીચેનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો:

“પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી સંગીતા વિશેન સમય માટે પ્રાર્થના કરે છે.એસ. ઓ. થી ૬.૫.૨૦૦૨.

કેસની હકીકતો પર નજર કરીએ તો વચગાળાની રાહત તરીકે રૂ. ૨૧ ટકાના દરે ઓરડાના ભાડા અને દંડાત્મક વ્યાજ માટે ચૂકવેલ ૧,૮૯,૫૦૫ અરજીની પેન્ડિંગ દરમિયાન અરજદાર પાસેથી વસૂલવામાં આવશે નહીં.”

૧૦. ત્યારબાદ, ૩૧મી ઓગસ્ટ ૨૦૦૪ના રોજ, નીચેનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો:

“વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા.

નિયમ ઝડપી બન્યો.વિદ્વાન વકીલ શ્રી બારોટ નિયમની સેવાને માફ કરે છે.

હાલની અરજી બોમ્બે હોસ્પિટલને અરજદારના સારવાર માટે આ હોસ્પિટલમાં રોકાવાના સમયગાળા દરમિયાન ચૂકવવામાં આવેલા રૂમ ભાડાની રકમની વસૂલાત અને વાર્ષિક ૨૧ ટકાના દરે વ્યાજની વસૂલાત સુધી મર્યાદિત છે.

તે નિર્વિવાદ છે કે અરજદારે તબીબી બિલ રજૂ કરીને રૂ. ૧,૧૯,૭૪૩ = ૦૦ ની રકમ વસૂલ કરી હતી જે ખોટી હોવાનું જણાયું હતું.પ્રતિવાદી કોર્પોરેશન આ રકમની વસૂલાત કરવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે. ૧,૧૯,૭૪૩ = ૦૦ અથવા તેનો કોઈ પણ ભાગ, જો તે બાકી હોય તો, વાર્ષિક ૯ ટકાના દરે વ્યાજ સાથે.

ઓરડાના ભાડાની વસૂલાત અને વાર્ષિક ૨૧ ટકાના દંડાત્મક વ્યાજની બાબતમાં, આ અરજી પેઝિંગ રહેશે.”

૧૧. છેલ્લો સમય એટલે કે ૭મી માર્ચ ૨૦૧૩ના રોજ, નીચેનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો:

“૧. અરજદારની નાનાવતી હોસ્પિટલમાં સારવાર કરવામાં આવી હતી અને આ અરજીમાં વિવાદ રૂ. ૧,૮૯,૫૦૫ ના સંદર્ભમાં છે, જે અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર તેણે હોસ્પિટલના પેકેજ અનુસાર ચૂકવ્યા હતા, જેને પ્રતિવાદી સત્તાવાળાઓ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને તેથી, તેની પાસેથી કોઈ રકમ કાપવામાં આવી ન હતી.

૨. બીજી બાજુ, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા એવું સૂચવવામાં આવ્યું છે કે, એવું નથી કે રૂમ ચાર્જની સંપૂર્ણ રકમ મંજૂર કરવામાં આવી નથી, પરંતુ જે પણ સ્વીકાર્ય હતું, તે અરજદારને પહેલેથી જ ચૂકવવામાં આવ્યું હતું.આ સંદર્ભમાં પાન નંબર પર આપવામાં આવેલી ગણતરીનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે.૧૫૧ કાગળનું પુસ્તક.પ્રતિવાદીઓ દ્વારા વધુમાં સંકેત આપવામાં આવ્યો છે કે, તેમના અનુસાર, રૂ. ૧,૮૯,૫૦૫ ની રકમ અસ્વીકાર્ય હતી, જે અરજદાર પાસેથી પહેલેથી જ વસૂલવામાં આવી છે.આ તે જગ્યા છે જ્યાં રૂ. ૧,૮૯,૫૦૫ ની મૂળ રકમનો વિવાદ ઊભો છે.

૩. ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત મૂળ રકમ ઉપરાંત સત્તાવાળાઓએ ઉપરોક્ત રકમ પર વ્યાજનો પણ દાવો કર્યો છે.આમ દાવો કરાયેલ વ્યાજની રકમ રૂ. ૧,૪૨,૦૦૦ હોવાનું સૂચવવામાં આવ્યું છે.વ્યાજની આ રકમ માટે પક્ષકારો દ્વારા એક વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી અને તે મુજબ રૂ. ૧,૪૨,૦૦૦ ની રકમ રાષ્ટ્રીયકૃત બેંકમાં અરજદારના નામે મુદતની થાપણમાં જમા કરવામાં આવે છે, પરંતુ ઉપરોક્ત એફ.ડી.આર. વ્યવસ્થાપન દ્વારા જાળવી રાખવામાં આવે છે.આ તે જગ્યા છે જ્યાં રૂ. ૧,૪૨,૦૦૦ ની વ્યાજની રકમનો વિવાદ ઊભો છે.

૪. અરજદારના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે, અરજદારના અધિકારો અને દલીલ પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ વિના કે અરજદાર મૂળ રકમ પણ ચૂકવવા માટે જવાબદાર નથી, કોઈ પણ સંજોગોમાં, પ્રતિવાદી વ્યવસ્થાપન દ્વારા કોઈ વ્યાજનો દાવો કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

૫. આમ હવે, તે વિવાદમાં નથી કે વહીવટ દ્વારા મૂળ રકમ માટે રૂ. ૧,૮૯,૫૦૫ પહેલેથી જ વસૂલવામાં આવે છે અને વ્યાજ માટે રૂ. ૧,૪૨,૦૦૦, તે ઉપર ઉલ્લેખિત મુદત થાપણના સ્વરૂપમાં જાળવી રાખવામાં આવે છે.

૬. તે દિવસના અંતિમ સુનાવણી મંડળ પર પ્રથમ વીસ બાબતોની અંદર ૧૧.૦૩.૨૦૧૩ પર વધુ સુનાવણી માટે ચાલી બનાવો.”

૧૨. બંને પક્ષો દ્વારા પ્રચાર કરાયેલી હરીફ રજૂઆતોની જાહેરાત કરતા પહેલા, મારે કોર્પોરેશન દ્વારા ઘડવામાં આવેલા તબીબી હાજરી અને સારવારના નિયમોની તપાસ કરવી જોઈએ:

“ ૧.૦ અવકાશ:

એન. ટી. પી. સી. તબીબી હાજરીના નિયમો આના પર લાગુ થાય છે:

૧.૧ તમામ નિયમિત કર્મચારીઓ, તાલીમાર્થીઓ અને એપ્રેન્ટિસ (એક્ટ એપ્રેન્ટિસ સિવાય) અને તેમના પરિવારો, સી. આઈ. એસ. એફ. ના કર્મચારીઓ અને શાળાઓના કર્મચારીઓ પણ કંપની દ્વારા આર્થિક સહાય મેળવે છે.સરકારી વિભાગ અને અન્ય સંસ્થાઓના પ્રતિનિયુક્તિવાદીઓ આવા અધિકારો ધરાવે છે.

તેમના મૂળ વિભાગોમાં પૂરી પાડવામાં આવતી વધારાની તબીબી હાજરી અને સારવાર અને તેમની પ્રતિનિયુક્તિની શરતોમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે છે.એક્ટ એપ્રેન્ટિસ અને કેઝ્યુઅલ કર્મચારીઓ (તેમના પરિવારો નહીં) તેમની ફરજ અથવા તાલીમ દરમિયાન અને દરમિયાન

થયેલી ઇજાઓ માટે માત્ર કટોકટીની સારવાર માટે હકદાર છે.

૧.૨ એક વર્ષથી વધુ સેવા ધરાવતા કામચલાઉ/વર્ક ચાર્જ/દૈનિક રેટેડ કર્મચારીઓને પોતાની અને તેમના પરિવારો માટે કંપનીની હોસ્પિટલોમાં મફત ઇન્ડોર અને આઉટડોર સારવાર આપવામાં આવશે.”

” ૪.૦ જ્યાં સંપૂર્ણ સુવિધાયુક્ત કંપની દવાખાનાઓ/હોસ્પિટલો અસ્તિત્વમાં નથી ત્યાં સારવાર.

૪.૧ બહારના દર્દીની સારવાર.

૪.૧.૧ કર્મચારીઓ તેમની પસંદગીના ખાનગી નોંધાયેલા તબીબી વ્યાવસાયિકો પાસેથી તબીબી હાજરી અને સારવાર મેળવી શકે છે અને ડોક્ટરો દ્વારા લેવામાં આવતી વાસ્તવિક ફીની ભરપાઈ નીચેની મર્યાદાને આધિન કરવામાં આવશે:

ડોક્ટરનો પ્રકાર	પરામર્શ ખર્ચ	
	કિલનિક્સ માટે	સ્થાનિક મુલાકાતો માટે
એમબીબીએસ	રૂ.૨૦૦ (દરેક પરામર્શ) એ ૪ બિમારી માટે મહત્તમ ૪ પરામર્શને આધિન છે.	રૂ.૩૦૦ (દરેક મુલાકાત/પરામર્શ) એક ૪ બિમારી માટે મહત્તમ ૪ મુલાકાતો/પરામર્શને આધિન

નિષ્ણાતો (M.S./M.D.)	રૂ.૪૦૦ (દરેક પરામર્શ) એક જ નિમારી માટે મહત્તમ ૪ પરામર્શને આધિન છે.	રૂ.૬૦૦ (દરેક મુલાકાત/પરામર્શ) એક જ નિમારી માટે મહત્તમ ૪ મુલાકાતો/પરામર્શને આધિન
-------------------------	--	---

નોંધ:(a) ૧૦.૦૦ અને સવારે ૬ વાગ્યા વચ્ચેની મુલાકાતો માટે,
ચાર્જ હશે

૧.૫ સામાન્ય ચાર્જનો સમય.

(બી) દર્દીના સ્વાસ્થ્યના હિતમાં નિવાસસ્થાનની મુલાકાત આવશ્યક હોવાનું પ્રમાણપત્ર પણ જરૂરી રહેશે.

(સી) સૂચિત હોસ્પિટલોમાં બહારના દર્દીઓની સારવાર માટે, સંબંધિત સૂચિત હોસ્પિટલ દ્વારા ખર્ચ તરીકે પરામર્શ ખર્ચની ભરપાઈ કરવામાં આવશે.

૪.૧.૨ જો જરૂરી હોય તો કોઈપણ કર્મચારી સીધા નિષ્ણાતની સલાહ લઈ શકે છે.

૪.૨ ઇન્ડોર સારવાર

૪.૨.૧ દિલ્લી સ્થિત કર્મચારીઓ માટે:

ઠ.ર .૧.૧ હોસ્પિટલમાં દાખલ થવાની જરૂર હોય તેવા કિસ્સાઓમાં, અધિકૃત તબીબી પરિચરની સલાહ પર દર્દીને નીચેની હોસ્પિટલોમાં દાખલ કરી શકાય છે:

I. કોઈપણ સરકારી હોસ્પિટલ

II. રેલવે હોસ્પિટલ

III. જાહેર ક્ષેત્રની અંડરટેકિંગ હોસ્પિટલ

IV. સ્થાનિક સત્તામંડળ હોસ્પિટલ

વી. એમ્સ

વી. કંપની દ્વારા સૂચિત કોઈપણ હોસ્પિટલ.

સૂચિત હોસ્પિટલોની યાદી પરિશિષ્ટ-૧માં સંલગ્ન છે.

ઠ.ર .૧.૨ દવાઓ/પ્રયોગશાળા પરીક્ષણો અને તપાસ/ઓપરેશન ખર્ચ વગેરેના સંદર્ભમાં વાસ્તવિક ખર્ચની ભરપાઈ કરવામાં આવશે. જોકે, આહાર/વ્યક્તિગત ખર્ચનો ખર્ચ કર્મચારી દ્વારા ઉઠાવવામાં આવશે. માત્ર સામાન્ય વોર્ડના કિસ્સામાં આહાર ખર્ચ સ્વીકાર્ય છે.

ઠ.ર .૧.૩ સારવાર અન્ય કોઈપણ ખાનગી હોસ્પિટલ નર્સિંગ હોમમાંથી પણ મેળવી શકાય છે, જો કે કંપનીના એ. એમ. ઓ. ને કર્મચારી દ્વારા

આવા દરેક કેસ વિશે તાત્કાલિક જાણ કરવામાં આવે અને તેને લેખિતમાં મંજૂરી આપવામાં આવે.જો કોઈ અન્ય જાનગી હોસ્પિટલ/નર્સિંગ હોમમાંથી સારવાર મેળવવામાં આવે તો, આવાસ, મુખ્ય ઓપરેશન અને નિદાન પરીક્ષણો વગેરે માટેનો હક હોલી ફેમિલી હોસ્પિટલ સુધી મર્યાદિત રહેશે.સર ગંગા રામ હોસ્પિટલ અથવા ઓલ ઈન્ડિયા ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ (એઈમ્સ), જે પણ વાસ્તવિકને આધિન હોય.

૪.૨ .૧.૪ સૂચિત હોસ્પિટલ અને અન્યમાં રહેઠાણ ખર્ચ નિર્ધારિત માપદંડ (પરિશિષ્ટ-૨) અનુસાર નિયંત્રિત કરવામાં આવશે.

૪.૨ .૧.૫ જો સારવાર બિન-સૂચિત હોસ્પિટલમાં લેવામાં આવે છે, તો વાસ્તવિક આવાસ ખર્ચની ભરપાઈ નીચેના દર સુધી મર્યાદિત કરી શકાય છે:

ગ્રેડ		દર/દિવસ (રૂ.)
અધિકારીઓ	બિનકાર્યકારીઓ	
—	W૧ W૪	૩૦૦
—	ડબલ્યુપડબલ્યુડ	૫૫૦
E૧	W૭ અને તેનાથી ઉપર, બધા સુપરવાઈઝર્સ	૮૫૦
E૨E૪	એનએ.	૧૫૦૦
E૫E૭A	એનએ.	૧૮૦૦
E ૮ અને ઉપર	એનએ.	૨૦૦૦

૪.૨.૨ દિલ્લી સિવાય અન્ય સ્થળોએ તૈનાત કર્મચારીઓ માટે:

૪.૨ .૨.૧ વિવિધ સ્થળોએ સંબંધિત પ્રદેશના કાર્યકારી નિયામક દ્વારા હોસ્પિટલને સૂચિત કરવામાં આવશે. જ્યાં પ્રાદેશિક મુખ્ય મથકો/કચેરીઓ વગેરે જરૂરિયાતોને આધારે સ્થિત છે.આવી સૂચના પર, ખર્ચની ભરપાઈનું નિયમન નીચે મુજબ કરવામાં આવશે:

(I) એવી જગ્યાઓ માટે કે જ્યાં હોસ્પિટલોને સૂચિત કરવામાં આવે છે જો સૂચિત હોસ્પિટલમાં સારવાર લેવામાં આવે તો:

સૂચિત કર્યા મુજબ કર્મચારીઓના હક (પગાર ધોરણ સાથે જોડાયેલા) સુધી મર્યાદિત વાસ્તવિક આવાસ શુલ્કની ભરપાઈ.

((ii) જ્યાં હોસ્પિટલોને સૂચિત કરવામાં આવે છે તે સ્થળો માટે

બિન-સૂચિત હોસ્પિટલોમાં દિલ્હી સ્થિત કર્મચારીઓ માટે સ્વીકાર્ય દરની ચોક્કસ ટકાવારી એટલે કે SI.No સુધી મર્યાદિત વાસ્તવિક આવાસ શુલ્કની ભરપાઈ. ઉપર ૪.૨.૧.૫, નીચે પ્રમાણે:

શહેરોનું વર્ગીકરણ	વ્યક્તિત્વ
X	‘૧૦૦ %
વાય.	‘૮૦ %
ઝેડ	‘૬૦ %

શહેરોનું વર્ગીકરણ એચ. આર. એ. ની ચુકવણી માટે અનુસરવામાં આવે તે જ રહેશે

૪.૨ .૨.૨ હોલી ફેમિલી હોસ્પિટલના ખર્ચની અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ ન હોય તેવા નિદાન પરીક્ષણો/તપાસ માટે કર્મચારીઓ દ્વારા પસંદ કરાયેલ બિન-સૂચિત હોસ્પિટલો માટેના દાવાઓની ભરપાઈ સર ગંગા રામ હોસ્પિટલ, અખિલ ભારતીય આયુર્વિજ્ઞાન સંસ્થાન (AIIMS) દ્વારા નિર્દિષ્ટ દર અનુસાર નિયંત્રિત કરવામાં આવશે. આ કિસ્સાઓમાં શુલ્કની ભરપાઈ, જ્યાં પરીક્ષણો/તપાસ કરવામાં આવે છે તે સ્થળોની શ્રેણીના આધારે, ઉપરના પરિચ્છેદ ૪.૨.૧ માં નિર્ધારિત ચોક્કસ ટકાવારી સુધી મર્યાદિત રહેશે. જો નિદાન પરીક્ષણ/તપાસ હોલી ફેમિલી અથવા સર ગંગા રામ હોસ્પિટલ અથવા એઈમ્સ દર સૂચિના ખર્ચની સૂચિમાં આવરી લેવામાં આવતી નથી, તો તેના માટે ભરપાઈ એ. એમ. ની સલાહ/ભલામણો અનુસાર નિયંત્રિત કરી શકાય છે.

૪.૨ .૨.૩ સામાન્ય રીતે, કર્મચારીએ તે સ્થળ પર પોતાની/તેના આશ્રિતો માટે સારવાર મેળવવી જોઈએ જ્યાં તેને હાલમાં પોસ્ટ કરવામાં આવે છે અને તે મુજબ, તબીબી દાવાઓની ભરપાઈ તેના

પોસ્ટિંગના સ્થળ પર લાગુ મહત્તમ દરના સંદર્ભમાં નિયંત્રિત કરવામાં આવે છે. જો કે, જો કોઈ કર્મચારી/તેના આશ્રિતોને અમુક અપવાદરૂપ સંજોગોમાં પોસ્ટિંગના તબીબી દાવાઓના સ્થળે સારવાર મેળવવાની ફરજ પાડવામાં આવે છે, તો કર્મચારીઓના તબીબી દાવાઓની ભરપાઈનું નિયમન સારવારના વાસ્તવિક સ્થળને લાગુ પડતા ટોચમર્યાદાના દરના સંદર્ભમાં કરવામાં આવે છે, પોસ્ટિંગના સ્થળને લાગુ પડતા ટોચમર્યાદાના દરના સંદર્ભમાં નહીં.”

૧૩. નીચેનો ચાર્ટ એ રકમની સાચી સ્થિતિ સૂચવે છે જે કોર્પોરેશન દ્વારા દરરોજ રૂ.૩૦૦ થી વધુ રૂમ ભાડાનો હક ન હોવાના આધારે વસૂલવામાં આવી હતી:

એન. ટી. પી. સી. દ્વારા બિન-હકદાર માટે ચૂકવવામાં આવેલી વધારાની રકમ
(શ્રી તામ્હણકર કેસ)

1)	નાનાવતી હોસ્પિટલ (૧૩.૦૨.૯૫- ૧૨.૦૪.૯૫)		
	રૂમ ભાડું: ૫૩ x ૯૦૦	૪૭૭૦૦.	
	૦૫ x ૧૧૦૦	૦૦	
		૫૫૦૦.	

	એસ. સી. ૧૫ ટકા કુલ ઓછું:શીર્ષક ૫૮ X ૩૦૦	૦૦ , ૫૩૨૦૦. ૦૦ , ૭૯૮૦. ૦૦ , ૬૧૧૮૦. ૦૦ , ૧૭૪૦૦. ૦૦	‘૪૩, ૭૮૦.૦૦
II)	નાનાવતી હોસ્પિટલ, મુંબઈ (૨૬.૦૫.૯૫ – ૧૩.૦૭.૯૫) રૂમ ભાડું:૦૧ X ૬૫૦ ૪૮ X ૯૦૦ એસ. સી. ૧૫ ટકા ઓછું:શીર્ષક ૪૯ X ૩૦૦	‘૬૫૦.૦૦ , ૪૩૨૦૦.૦૦ , ૪૩૮૫૦.૦૦ , ‘૬૫૭૮.૦૦ , ૫૦૪૨૮.૦૦ , ૧૪૭૦૦.૦૦	‘૩૫, ૭૨૮.૦૦
III)	બોમ્બે હોસ્પિટલ (૧૩.૦૭.૯૫ – ૦૨.૦૯.૯૫) રૂમ ભાડું:૨૦ X ૧૫૦૦ ૩૨ X ૧૮૭૫ એસ. સી. ૨૦ ટકા ઓછું:શીર્ષક ૫૨ X ૩૦૦ b) ડૉ. ની મુલાકાત – રૂ. ૮૭૬૦.૦૦ રૂ. ૭૩૬૦.૦૦ (હકદાર) c) એક્સરે અને અન્ય લેબ.ચાર્જ – રૂ. ૨૧૫૫૮.૦૦ (હકદાર)	, ૩૦૦૦૦.૦૦ , ૬૦૦૦૦.૦૦ , ૯૦૦૦૦.૦૦ , ૧૮૦૦૦.૦૦ , ૧૦૮૦૦૦.૦૦ , ૧૫૬૦૦.૦૦ , ૧૪૦૦.૦૦	‘ ૯૨૪૦૦.૦ ૦ , ‘ ૧૪૦૦.૦૦ , ‘

			૧૬૧૯૭.૦ ૦
			૧૮૯૫૦૫.૦ ૦

૧૪ અન્ય ચાર્ટર્સ નીચે મુજબ છે:

“૧૮.૦૪.૨૦૦૧ રૂમ ભાડું પરનું નિવેદન

શ્રી. નં.	સમયગાળો	પ્રચલિત વ્યાજ દર (ટકાવારીમાં)	એનટીપીસીનો દંડ દર @ +૩%	મૂળ રકમ (રૂ.)	ગણતરી કરેલું વ્યાજ (રૂ. માં) (પરંતુ વસૂલ કરવામાં આવ્યું નથી)
૧	૦૧.૦૪.૧૯૯૫ ૩૧.૦૩.૧૯૯૮ પર	૧૮	૨૧	૧,૮૯,૫૦૫	૮૯૭૫૬
૨	૦૧.૦૪.૧૯૯૮ માટે ૩૧.૦૩.૧૯૯૯	૧૫	૧૮	૧,૮૯,૫૦૫	૩૪૧૧૧
૩	૦૧.૦૪.૧૯૯૯ માટે ૩૧.૦૩.૨૦૦૦	૧૫	૧૮	૧,૮૯,૫૦૫	૩૪૧૧૧
૪	૦૧.૦૪.૨૦૦૦ માટે ૩૧.૦૭.૨૦૦૦	૧૫	૧૮	૧,૦૮,૩૬૮ (૮૧,૧૩૭ વર્ષ	૧૫૬૪૭
	૦૧.૦૮.૨૦૦૦ માટે ૩૧.૦૩.૨૦૦૧	૧૨	૧૫	દરમિયાન પુનઃપ્રાપ્ત	

૫	૦૧.૦૪.૨૦૦૧ માટે ૧૮.૦૪.૨૦૦૧	૧૨	૧૫	૧,૦૮,૩૬૮ (પગાર સુધારણા બાકી દ્વારા વસૂલાત)	૮૦૨
	કુલ				૧,૭૪,૪૨૭

કુલ વ્યાજની ગણતરી (પરંતુ વસૂલાત થઈ નથી) = રૂ. ૧,૭૪,૪૨૭

(ઓછું) ૩૧.૦૮.૨૦૦૪ = રૂ. ૮,૩૪૪ ના માનનીય અદાલતના આદેશ પહેલા

કાપવામાં આવ્યું હતું

બાકીની રકમ = રૂ. ૧,૬૬,૦૮૩."

ઈન્ટરેસ્ટ કેલ્ક્યુલેશન

શ્રી. નં.	વિગતો	મૂળ રકમ (રૂ.)	વ્યાજની રકમ (રૂ.)
૧	રૂમ ભાડું	૧,૮૯,૫૦૫	૧,૭૪,૪૨૭ / (૧,૬૬,૦૮૩ નથી. પુનઃપ્રાપ્ત)
૨	તકેદારી	૧,૧૯,૭૪૩ / (પરંતુ ૮૫,૮૯૮ / પર ૩૧.૩.૧૯૯૮ – ૦૫.૦૬.૧૯૯૮ તારીખનો પત્ર.	૨૦,૫૩૭ / (@૯% મુજબ તા. અદાલતના આદેશની તારીખ ૩૧.૦૮.૨૦૦૪)
૩	એલટીસી એડવાન્સ	૧૨,૪૯૪ /	૫,૪૨૬ /
૪	તબીબી	૧૯,૪૦૨ /	૪,૪૨૮ /

તકેદારીની વ્યાજની ગણતરી દર્શાવતું કોષ્ટક

સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૬થી માર્ચ ૨૦૦૦ સુધીના સમયગાળા દરમિયાન ૧૮ ટકા/૨૧ ટકાના દરે વ્યાજની ગણતરી કરવામાં આવી હતી.	રૂ.૪૫,૫૬૨ /
() ૩૧.૦૮.૨૦૦૪ ના અદાલતના આદેશ મુજબ ૯ ટકાના દરે વ્યાજની ગણતરી કરવામાં આવી છે	રૂ.૨૦,૫૩૭ /
ઉપરોક્ત અદાલતના આદેશ પછી વ્યાજની રકમનો તફાવત	રૂ.૨૫,૦૨૫ /

૧૫. હવે હું મોહિન્દર સિંહ ચાવલા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર ધ્યાન આપું છું, જેના પર અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા મજબૂત નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે.તે કિસ્સામાં, પંજાબ રાજ્ય સરકારના કર્મચારી મોહિન્દર સિંહ ચાવલાને હૃદયની બીમારી હતી.અન્યથા રાજ્ય સરકાર દ્વારા જાળવવામાં આવતી હોસ્પિટલમાં તે બિમારીની સારવાર ઉપલબ્ધ ન હોવાથી, તેમને નિયામક દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને તબીબી બોર્ડ દ્વારા રાજ્યની બહાર સારવાર કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.તેમનો કેસ નવી દિલ્હી ખાતે એમ્સ ને મોકલવામાં આવ્યો હતો.પ્રશ્ન એ હતો કે શું તેમના તબીબી ખર્ચની ભરપાઈ કરતી વખતે, તેમના દ્વારા હોસ્પિટલને ચૂકવવામાં આવેલ રૂમનું ભાડું તેમાં સામેલ કરવામાં આવશે.

રાજ્ય સરકારે ૨૫મી જાન્યુઆરી ૧૯૯૧ના પત્રમાં સમાવિષ્ટ તેના ઠરાવના પેરા

(vii) ની વિરુદ્ધ હોવાના આધારે સમાવેશ સામે દલીલ કરી હતી.તે અરજીને નકારી કાઢીને અને કર્મચારીની અપીલને મંજૂરી આપતા, સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો:

“જ અપીલકર્તાઓ માટે દલીલ કરવામાં આવે છે કે સરકારે રૂપ જાન્યુઆરી, ૧૯૯૧ના રોજ કરવામાં આવેલા ઠરાવમાં નીતિ તરીકે નિર્ણય લીધો છે

પત્ર નં.૭/૭/૮૫/૨૪૯૮ માં, કે આહાર, પરિચરના રોકાણ અને હોટલ/હોસ્પિટલમાં દર્દીના રોકાણના ખર્ચની ભરપાઈ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.આપવામાં આવેલી પરવાનગી ઉપરોક્ત ઠરાવને આધિન હતી અને તેથી, હાઈકોર્ટ સરકારના ઠરાવના પેરા (vii) ની વિરુદ્ધ હોટલ/હોસ્પિટલમાં રોકાણ માટેનો ખર્ચ ઉઠાવવાનો સરકારને નિર્દેશ આપવો યોગ્ય ન હતો.અમને વિવાદમાં કોઈ બળ મળતું નથી.તે એક સ્વીકૃત સ્થિતિ છે કે જ્યારે પંજાબ રાજ્ય દ્વારા જાળવવામાં આવતી હોસ્પિટલોમાં વિશેષ સારવાર ઉપલબ્ધ ન હતી.મેડિકલ બોર્ડ દ્વારા પ્રતિવાદીને મંજૂર કરાયેલી હોસ્પિટલોમાં સારવાર માટે પરવાનગી અને મંજૂરી આપવામાં આવી હોવાથી અને તેને વિશેષ સારવાર માટે એઈમ્સમાં મોકલવામાં આવ્યા પછી, જ્યાં તેને દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, આવશ્યકપણે, હોસ્પિટલમાં ઈનપેશન્ટ તરીકે રહેવા માટે રૂમ ભાડા માટે થતો ખર્ચ એ ઉપરોક્ત

સારવાર માટેના ખર્ચનો એક અભિન્ન ભાગ છે.દાખલા તરીકે, એવા કેસને લો કે જ્યાં વિશેષ હોસ્પિટલમાં ઇનપેશન્ટ સુવિધા ઉપલબ્ધ ન હોય અને દર્દીએ સારવાર દરમિયાન હોટલમાં રહેવું પડે, ડૉક્ટર દ્વારા પ્રમાણિત જરૂરી સમયગાળા દરમિયાન, જરૂરી છે કે ખર્ચ સારવાર માટે કરવામાં આવેલા ખર્ચનો અભિન્ન ભાગ હશે.હવે કાયદો નક્કી થઈ ગયો છે કે સ્વાસ્થ્યનો અધિકાર એ જીવનના અધિકારનો અભિન્ન ભાગ છે.આરોગ્ય સુવિધાઓ પૂરી પાડવાની સરકારની બંધારણીય જવાબદારી છે.જો સરકારી કર્મચારીને કોઈ બીમારી થઈ હોય જેને વિશેષ માન્યતા પ્રાપ્ત હોસ્પિટલમાં સારવારની જરૂર હોય અને સંદર્ભ પર સરકારી કર્મચારીએ તેમાં આવી સારવાર કરાવી હોય, તો સરકારી કર્મચારી દ્વારા કરવામાં આવેલો ખર્ચ ઉઠાવવો એ રાજ્યની ફરજ છે.આમ, ખર્ચની ભરપાઈ રાજ્ય દ્વારા કર્મચારીને કરવાની જરૂર છે.તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે હોસ્પિટલમાં દાખલ દર્દી તરીકેના તેમના રોકાણ દરમિયાન પ્રતિવાદી દ્વારા રૂમના ભાડાના ખર્ચની ભરપાઈ કરવા માટે નિર્દેશ આપવાનો અધિકાર હતો.

૫. વિદ્વાન વકીલ પછી દલીલ કરે છે કે રાજ્ય બિનજરૂરી ભારે બોજથી ઘેરાઈ જશે, જ્યારે અન્ય સામાન્ય દર્દીઓ સમાન સારવાર મેળવી શકશે નહીં.અમે એ વલણની પ્રશંસા કરીએ છીએ કે સામાન્ય દર્દીઓને વધુ જાળવણી કરવાની જરૂર છે પરંતુ કમનસીબે સરકારી

હોસ્પિટલોમાં યોગ્ય જાળવણી અને સારવાર માટે યોગ્ય ધ્યાન આપવામાં આવી રહ્યું નથી અને ગેરવહીવટ અટકાવવામાં આવી રહી નથી.સેવામાં હોય ત્યારે અથવા સેવામાંથી નિવૃત્ત થયા પછી સરકારી કર્મચારીનો ખર્ચ ઉઠાવવાની બંધારણીય જવાબદારી ધરાવતી હોવાથી, સરકારની નીતિ અનુસાર, સરકારે બંધારણીય જવાબદારી નિભાવવી જરૂરી છે.આવશ્યકપણે, રાજ્યએ તે માટે થતો ખર્ચ ઉઠાવવો પડશે.”

૧૬. પંજાબ રાજ્ય વિ. વર્યામ સિંહ [એસ. એલ. પી.] (સી) ૧૯૯૬નો નં.૧૨૯૪૫] એટલે કે મોહિન્દર સિંહ ચાવલાની બાબત સાથે સંકળાયેલી બાબત, સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:

૧૦. રાજ્ય માટે એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે સરકારે તબીબી બોર્ડ દ્વારા પ્રત્યક્ષ મંજૂરી આપી હોવા છતાં અને દર્દીને આ નીતિ સાથે રાજ્યની બહાર સારવાર લેવાની મંજૂરી આપી હોવા છતાં, સરકારી કર્મચારી/પેન્શનરો અથવા આશ્રિતોને કરવામાં આવેલા તબીબી ખર્ચ અને હોસ્પિટલમાં લેવામાં આવેલી તબીબી સારવારની ભરપાઈ માટે, નિયમો અનુસાર, સરકારે હોસ્પિટલમાં રહેવા માટે એઈમ્સ દ્વારા વસૂલવામાં આવતા દરે ઓરડાનું ભાડું ચૂકવવાની શરત લાદવામાં આવી છે.તે દરો પર વળતર આપવામાં આવશે.તેથી, સરકાર

હોસ્પિટલમાં ઇનપેશન્ટ તરીકે સારવાર લેતી વખતે દર્દી દ્વારા કરવામાં આવેલા વાસ્તવિક ખર્ચને ભાડા પર ચૂકવવા માટે બંધાયેલી નથી.

૧૧. અમે સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલા વલણ સાથે સહમત થઈ શકતા નથી. એવું જોવામાં આવે છે કે સરકારે ૮ ઓક્ટોબર, ૧૯૯૧ની કાર્યવાહીમાં પંજાબ સરકારના કર્મચારીઓ/પેન્શનરો અને તેમના આશ્રિતોને વિદેશમાં ખાનગી હોસ્પિટલમાં સારવાર પર થયેલા તબીબી ખર્ચની ભરપાઈ કરવાનો નિર્ણય લીધો હતો. ફક્ત ૨ અને ૩માં જણાવવામાં આવ્યું છે કે સરકારે એવા રોગોની યાદી તૈયાર કરી છે કે જેના માટે પંજાબની સરકારી હોસ્પિટલોમાં વિશેષ સારવાર ઉપલબ્ધ નથી પરંતુ તે રાજ્યોની બહારની કેટલીક ઓળખ કરાયેલી ખાનગી હોસ્પિટલોમાં ઉપલબ્ધ છે. તેથી, પંજાબ સરકારના કર્મચારીઓ/પેન્શનરો અને તેમના આશ્રિતો માટે સંલગ્ન યાદીમાં તેમના નામની સામે ઉદ્દેષિત રોગોની સારવાર માટે આ હોસ્પિટલોને માન્યતા આપવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો, સંદર્ભ હેઠળના પત્રમાં સમાવિષ્ટ નિયમો અને શરતો લાગુ રહેશે. જોકે, સરકાર ભવિષ્યમાં આ યાદીમાં સુધારો કરી શકે છે. જે રોગની સારવાર પંજાબની સરકારી હોસ્પિટલોમાં ઉપલબ્ધ નથી તેનું નામ ઓપન હાર્ટ સર્જરી તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું છે અને ખાનગી હોસ્પિટલનું નામ એસ્કોર્ટ્સ હાર્ટ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, નવી દિલ્લી તરીકે માન્ય

હોસ્પિટલ/સંસ્થાઓમાંની એક તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું છે.આમ, ઓપન હાર્ટ સર્જરી અથવા હૃદય રોગ માટે એસ્કોર્ટ હાર્ટ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ પંજાબ સરકાર દ્વારા અધિકૃત અને માન્યતા પ્રાપ્ત સંસ્થા છે.પરિણામે, જ્યારે દર્દીને દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેણે હોસ્પિટલમાં સારવાર લીધી હતી અને રૂમ ચાર્જ માટેનો ખર્ચ ઉઠાવ્યો હતો, ત્યારે અનિવાર્યપણે તેના રોકાણ દરમિયાન રૂમ માટે ચૂકવેલ પરિણામી ભાડું તેના સારવાર માટેના ખર્ચના અભિન્ન ભાગમાં હતું.પરિણામે, દર્દી જે સમયગાળા દરમિયાન સારવાર માટે માન્ય હોસ્પિટલમાં રોકાયો હતો તેના ખર્ચની ભરપાઈ સરકારે કરવી જરૂરી છે.તે અસંગત છે કે જ્યારે દર્દીને સારવાર માટે દાખલ કરવામાં આવે છે અને તેને ઓરડાના ભાડા માટે કરવામાં આવેલા વાસ્તવિક ખર્ચની ભરપાઈ કરવાનો ઇનકાર કરવામાં આવે છે અને તેને અન્ય સંસ્થામાં વસૂલવામાં આવતા ઓરડાના ભાડાનો ખર્ચ આપવામાં આવે છે જ્યાં તેણે ખરેખર સારવાર કરાવી ન હતી.આ સંજોગોમાં રાજ્ય સરકારની દલીલ દેખીતી રીતે અસમર્થનીય અને અસંગત છે.અમારું માનવું છે કે એસ્કોર્ટ્સ હાર્ટ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, નવી દિલ્હીમાં સારવાર દરમિયાન પ્રતિવાદી દ્વારા તેના રોકાણ માટેના ઓરડાના ભાડા માટે રૂ.૨૦,૦૦૦/ની રકમની ભરપાઈ માટે નિર્દેશ આપવામાં ઉચ્ચ અદાલત યોગ્ય હતી.”

૧૭. અરજદારો દ્વારા વર્ણવવામાં આવેલી મુશ્કેલીઓની વાર્તા પરથી એવું લાગે

છે કે મૃતક અને તેના પરિવારના સભ્યો ખૂબ જ અસહાય પરિસ્થિતિમાં હતા.આ બિમારી, જેના કારણે બોમ્બેમાં લગભગ ત્રણ ઓપન હાર્ટ સર્જરી થઈ હતી, તેણે માત્ર અરજદારનું જ નહીં, પરંતુ તેના પરિવારના સભ્યોનું પણ જીવન બરબાદ કરી દીધું હતું.મેં અવલોકન કર્યું તેમ, મૃતક અરજદારે સારવાર માટે જરૂરી ભંડોળ ઊભું કરવાના હેતુથી તેની પત્નીના ઘરેણાં પણ વેચવા પડ્યા હતા.

૧૮. અરજદારે પોતાની અરજીમાં ખૂબ જ દુઃખદ બાબત કહી છે, ખાસ કરીને જ્યાં સુધી તબીબી સમુદાયની વાત છે કે મોટી અને જાણીતી હોસ્પિટલોમાં, સત્તાવાર બિલ ઉપરાંત, દર્દીએ સર્જરી કરવાના ડૉક્ટર સાથે હાથ ધરવામાં આવતા વ્યવહારો માટે પણ સંમત થવું પડે છે.આ હકીકત જો સાચી હોય તો ખૂબ જ પરેશાન કરનારી છે.

૧૯. અરજદારે વર્ચ્યુઅલ રીતે સ્વીકાર્યું કે તેણે શા માટે બનાવટી ઇન્વોઇસેસ ઊભા કર્યા હતા.તેમણે સમજાવ્યું છે કે તેમની પાસે કોઈ ભંડોળ નથી અને કોર્પોરેશન દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલી રકમ સારવારના હેતુ માટે પૂરતી નથી.અરજદારને તે બનાવટી ઇન્વોઇસેસ એકત્ર કરીને કોર્પોરેશન પાસેથી જે પણ રકમ મળી હતી તે વાસ્તવમાં બોમ્બેના ડૉક્ટરોને સારવાર માટે ચૂકવવામાં આવી હતી.મને તે સંબંધમાં વિભાગીય કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે કોર્પોરેશનમાં દોષ ન લાગે, પરંતુ તે જ સમયે, મારો મત છે કે ઓરડાના ભાડાના સંદર્ભમાં કોર્પોરેશનનું વલણ તદ્દન ગેરવાજબી લાગે છે અને કાયદાકીય રીતે પણ માન્ય

નથી.વધુ ચિંતાજનક બાબત એ છે કે રૂ. ૨૧ ટકા વ્યાજના દરે દંડ લાદવામાં આવે છે જે આશરે ૩.

૨૦. આમ, જ્યાં સુધી ઓરડાના ભાડાની વાત છે ત્યાં સુધી કોર્પોરેશન દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલી વધારાની રકમ માટે વિલંબિત અરજદારના પગારમાંથી રૂ. ૧,૮૯,૫૦૫ વસૂલવામાં આવ્યા હતા અને તે જ સમયે, રૂ. ૧,૪૨,૦૦૦ દંડ તરીકે વસૂલવાની માંગ કરવામાં આવી છે.રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી એવું લાગે છે કે અરજદારને ૧૩મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૯૫ અને ૧૨મી એપ્રિલ ૧૯૯૫ની વચ્ચે નાનાવતી હોસ્પિટલમાં એટલે કે ૫૮ દિવસના સમયગાળા માટે હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.ત્યારબાદ, ફરી એકવાર, તેમને ૨૬મી મે ૧૯૯૫ અને ૧૩મી જુલાઈ ૧૯૯૫ની વચ્ચે નાનાવતી હોસ્પિટલમાં એટલે કે ૪૮ દિવસના સમયગાળા માટે હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા.ત્યારબાદ, તેમને ૧૩મી જુલાઈ ૧૯૯૫ અને ૨જી સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૫ એટલે કે ૫૧ દિવસના સમયગાળા માટે બોમ્બે હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા.

૨૧. એવું લાગે છે કે આ રિટ અરજીની પેન્ડન્સી દરમિયાન, અરજદારનું અવસાન થયું હતું અને કાનૂની વારસદારો રેકૉર્ડ પર છે.

૨૨. મારો મત છે કે વળતરની મર્યાદાને કર્મચારીઓ/અધિકારીઓના દરજ્જા સાથે જોડવી એ બંધારણની કલમ ૧૪નું ઉલ્લંઘન છે.કોઈપણ વર્ગીકરણમાં

હાંસલ કરવા માટેના હેતુ સાથે વાજબી જોડાણ હોવું આવશ્યક છે.તાત્કાલિક કિસ્સામાં ઉદ્દેશ કર્મચારીઓ/અધિકારીઓ દ્વારા પહેલેથી જ કરવામાં આવેલા ખર્ચને સહન કરવાનો અથવા તેની ભરપાઈ કરવાનો હોય, તો નીચલા સ્તરના કર્મચારીઓ/અધિકારીઓના ખર્ચની ભરપાઈ ઉચ્ચ ગ્રેડમાં તેમના સમકક્ષો કરતાં ઓછા પ્રમાણમાં કરવી અયોગ્ય ગણાશે.જ્યારે કર્મચારીઓ અને અધિકારીઓને તેમની લાયકાત, નોકરીની પ્રકૃતિ વગેરેના આધારે ઊંચા પગાર અને ભથ્થાની ચુકવણી માટે નિઃશંકપણે સ્પષ્ટ સમર્થન છે, ત્યારે બીમારીનું પરિણામ સ્થિતિ અથવા વર્ગને ધ્યાનમાં લીધા વિના બધા માટે સમાન છે.એવું ન કહી શકાય કે સમાન બીમારીથી પીડાતી વ્યક્તિને ઓછી સારવાર અથવા સુવિધાઓની જરૂર હોય છે અને તેને ઓછા દરે ભરપાઈ કરવી જોઈએ કારણ કે કર્મચારી/અધિકારી તરીકેનો તેનો દરજ્જો અન્ય કરતા ઓછો છે.

૨૩. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, મહિન્દર સિંહ ચાવલા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને રૂમ ચાર્જના કારણે ભરપાઈની મર્યાદા નક્કી કરવી એ કાયદા અનુસાર ન કહી શકાય.

૨૪. સુરજિત સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય [એ. આઈ. આર. ૧૯૯૬ એસ. સી. ૧૩૮૮] ના કેસમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે એવા કેસમાં અપીલકર્તા ઇંગ્લેન્ડમાં બીમાર પડ્યો હતો અને કટોકટીનો કેસ હોવાથી તેને બર્મિંગહામની ડુડલી રોડ હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.યોગ્ય તબીબી નિદાન પછી તેમને

વૈકલ્પિક જગ્યાએ સારવાર સૂચવવામાં આવી હતી.તેમને લંડનના વેલિંગ્ટનની હુમાના હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા અને તેમની બાયપાસ સર્જરી કરવામાં આવી હતી.તેણે તેના દ્વારા ખર્ચવામાં આવેલી રકમની ભરપાઈનો દાવો કર્યો હતો.તે કેસની વિચિત્ર હકીકતોમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું:

"૧૧.અન્યથા એ ધ્યાનમાં રાખવું અગત્યનું છે કે વ્યક્તિના જીવનની આત્મરક્ષા એ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૧ માં સમાવિષ્ટ જીવનના અધિકારની આવશ્યક સુસંગતતા છે, જે પ્રકૃતિમાં મૂળભૂત, પવિત્ર, મૂલ્યવાન અને અનુલ્લંઘનીય છે.ફરજ અને સ્વસંરક્ષણના અધિકારનું મહત્વ અને માન્યતા ફોજદારી કાયદામાં આત્મરક્ષાના અધિકારમાં એક પ્રજાતિ ધરાવે છે.સદીઓ પહેલાં આ મહાન ભૂમિના વિચારકોએ આવા અધિકારની કલ્પના કરી હતી અને તેને માન્યતા આપી હતી.ભગવાનના શબ્દોમાં ગરુડ પુરાણના પ્રકરણ ૧૬ (ભગવાન અને ગરુડ, પક્ષી વચ્ચે સૂચવેલ સંવાદ) માં છંદો ૧૭,૧૮,૨૦ અને ૨૨ તરફ ઉપયોગી રીતે ધ્યાન દોરવામાં આવી શકે છે:

૧૭. વીના ડિહેના કસ્યાપી કેનપુરુશાર્યો ના વિધાતે તસ્માદદેહમ ધનમ રક્ષિતપુન્યકર્મણી સાથાયત.

શરીર વિના વ્યક્તિ માનવ જીવનની વસ્તુઓ કેવી રીતે મેળવી શકે? તેથી જે શરીર સંપત્તિ છે તેનું રક્ષણ કરીને વ્યક્તિએ યોગ્ય કાર્યો કરવા

જોઈએ.

૧૮. રક્ષાયત્સર્વદાત્મનામાત્મા સર્વસ્ય ભજનમ રક્ષણે યત્નામાતિશેજે
વનભદ્રાની પાશયતી.

વ્યક્તિએ તેના શરીરનું રક્ષણ કરવું જોઈએ જે દરેક વસ્તુ માટે જવાબદાર છે. જે તમામ પ્રયાસોથી પોતાનું રક્ષણ કરે છે, તે જીવનમાં ઘણા શુભ પ્રસંગો જોશે.

૨૦. શારિરાક્ષનોપાયાહ ક્રિયાંતે સર્વદા બુઢાલ્હ નેયંતી ચા
પુનસ્ત્યગમપી કુશથાદિરોગિનાહ.

જ્ઞાની હંમેશા શરીર માટે રક્ષણાત્મક પગલાં લે છે. રક્તપિત્ત અને અન્ય રોગોથી પીડાતા લોકો પણ શરીરમાંથી છુટકારો મેળવવા માંગતા નથી.

૨૨. આત્મિક યતિ નાત્માનમહિતેભ્યો નિવારાયત કોનસોય
હિતકરસ્તસમાદાત્મનમ તારૈશ્યતી.

જે પોતાના માટે અપ્રિય છે તેને જો કોઈ અટકાવશે નહીં, તો બીજું કોણ કરશે? તેથી વ્યક્તિએ તે કરવું જોઈએ જે તેના માટે સારું છે.

૨૫. એ વાત સાચી છે કે સુપ્રીમ કોર્ટના ઉપરોક્ત નોંધાયેલા નિર્ણયમાં, ભારતના બંધારણની કલમ ૩૦૮ની જોગવાઈ હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમો અમલમાં ન

હતા.૨૫મી જાન્યુઆરી, ૧૯૯૧ અને ૮મી ઓક્ટોબર, ૧૯૯૧ના રોજ પંજાબ રાજ્ય દ્વારા ઘડવામાં આવેલી તબીબી ખર્ચની ભરપાઈ સંબંધિત નીતિઓ અમલમાં હતી.

૨૬. જ્યાં સુધી કેસની વાત છે, તે કહેવું મુશ્કેલ છે કે માનવ સંસાધન નીતિ માર્ગદર્શિકાના રૂપમાં તબીબી હાજરી અને સારવારના નિયમો એક કાયદા હેઠળ ઘડવામાં આવ્યા હતા જેથી તે નિયમોને બંધારણની કલમ ૩૦૯ ની જોગવાઈ હેઠળ ઘડવામાં આવ્યા હોય.

૨૭. જ્યારે રોગ આવે છે અને વ્યક્તિ ગંભીર રીતે બીમાર પડે છે, ત્યારે પીડિત દર્દીનો પ્રથમ અને અગ્રણી વિચાર સારવાર માટે સારા ડૉક્ટરની સલાહ લેવાનો હોય છે. ઘણા રોગોના કિસ્સામાં કોઈ કટોકટી સામેલ ન હોઈ શકે, પરંતુ અચાનક હૃદયરોગનો હુમલો અથવા સ્ટ્રોક અથવા તો રસ્તાની બાજુના અકસ્માતના કિસ્સામાં, બીમાર અથવા ઇજાગ્રસ્ત વ્યક્તિ પાસે કોઈ ચોક્કસ હોસ્પિટલને સરકાર દ્વારા માન્યતા આપવામાં આવે છે કે નહીં તે ધ્યાનમાં લેવાનો સમય ન હોઈ શકે. તેને તાત્કાલિક સારવારની જરૂર છે, તેથી તે તેની પસંદગીની નજીકની હોસ્પિટલમાં જશે. સ્વાભાવિક રીતે સારવાર ખર્ચાળ છે અને નિદાન પરીક્ષણો, એક્સ-રે, શસ્ત્રક્રિયા અને નર્સિંગ વગેરે પર નાણાં ખર્ચવામાં આવે છે. દવાઓ અને સારવાર માટે જરૂરી અન્ય વસ્તુઓ પર પણ નાણાં ખર્ચવામાં આવે છે. તેથી, તબીબી બિલમાં ઘણા વડાઓનો સમાવેશ થઈ શકે છે અને તેની ભરપાઈ માટે

ચુકવણી કરવામાં આવે તે પહેલાં નજીકથી તપાસ કરવાની જરૂર પડશે પરંતુ હોસ્પિટલમાં દાખલ થવું એ ઓરડામાં હતું, જેનું ભાડું મંજૂર નથી અથવા ભરપાઈ માટે સ્વીકાર્ય નથી તે આધાર પર ચુકવણીને નકારી કાઢવી એ ઘોર અન્યાયી અને અયોગ્ય છે.શું મોટી બાયપાસ સર્જરી કર્યા પછી તેને કયા રૂમમાં મૂકવો જોઈએ તે નક્કી કરવાનું કેસના અંતમાં અરજદારની જેમ દર્દીના હાથમાં છે? શસ્ત્રક્રિયાની પ્રકૃતિ અને જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં રાખીને, જો ડૉક્ટરનો મત છે કે દર્દીને કોઈ ચોક્કસ રૂમમાં મૂકવો જોઈએ જ્યાં રૂમ ચાર્જ દરરોજ રૂ.૩૦૦ કરતા વધારે હોય, તો પછી વળતરને આ આધાર પર નકારી કાઢવું જોઈએ કે પોલિસી કોઈ ચોક્કસ વર્ગના કર્મચારી માટે દરરોજ રૂ.૩૦૦ થી વધુની જોગવાઈ કરતી નથી.

૨૮. સુપ્રીમ કોર્ટે પંજાબ રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ રામ લુભાયા બગ્ગા અને અન્યો [૧૯૯૮ (૪) એસ. સી. સી. ૧૧૭] માં વળતર માટેના દાવાને મર્યાદિત કરતી પંજાબ રાજ્ય દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલી નવી નીતિના સંદર્ભમાં તબીબી ખર્ચની ભરપાઈના સંદર્ભમાં એક નિયમની માન્યતાને પણ ધ્યાનમાં લીધી હતી.

“૨૩. જ્યારે આપણે અધિકાર વિશે વાત કરીએ છીએ, ત્યારે તે અન્ય વ્યક્તિ, નિયોક્તા, સરકાર અથવા સત્તા પરની ફરજ સાથે સંબંધિત છે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, એકનો અધિકાર બીજાની જવાબદારી છે.તેથી કલમ ૨૧ હેઠળ નાગરિકનો જીવવાનો અધિકાર રાજ્ય પર

જવાબદારી મૂકે છે.કલમ ૪૭ હેઠળ આ જવાબદારીને વધુ મજબૂત બનાવવામાં આવી છે, તે રાજ્ય માટે તેની પ્રાથમિક ફરજ તરીકે તેના નાગરિકને આરોગ્ય સુરક્ષિત કરવાની છે.તેમાં કોઈ શંકા નથી કે સરકાર સરકારી હોસ્પિટલો અને આરોગ્ય કેન્દ્રો ખોલીને આ જવાબદારી નિભાવી રહી છે, પરંતુ તેને અર્થપૂર્ણ બનાવવા માટે, તે શક્ય હોય ત્યાં સુધી તેના લોકોની પહોંચમાં હોવું જોઈએ, અથવા પ્રતીક્ષા યાદીની કતાર ઘટાડવી પડશે, અને તે તમામ સુવિધાઓ પૂરી પાડવી પડશે જેના માટે એક કર્મચારી બીજી હોસ્પિટલમાં જુએ છે.તેની જાળવણી, જાળવણી અને સ્વચ્છતા પ્રભાવની બહાર હોવી જોઈએ.શ્રેષ્ઠ પ્રતિભાઓને રોજગારી આપવી અને અસરકારક યોગદાન આપવા માટે તેના વહીવટને મજબૂત બનાવવો.હોસ્પિટલ સ્ટાફના કલ્યાણમાં તેમની સમર્પિત સેવા માટે જાગૃતિ લાવો, તેમને માત્ર પ્રવેશ બિંદુ પર જ નહીં પરંતુ તેમની સેવાના સમગ્ર કાર્યકાળ દરમિયાન પણ સામયિક, તબીબી અને સેવા લક્ષી તાલીમ આપો.તે નાગરિકના સૌથી પવિત્ર અને મૂલ્યવાન અધિકારોમાંથી એક છે અને રાજ્યની સમાન રીતે પવિત્ર જવાબદારી હોવાથી, આ કલ્યાણકારી રાજ્યનો દરેક નાગરિક રાજ્ય તરફ જુએ છે કે તે પૂરતા ભંડોળની ફાળવણી સહિત સર્વોચ્ચ પ્રાથમિકતા સાથે તેની આ જવાબદારીનું પાલન કરે.આ બદલામાં માત્ર તેના નાગરિકોના સંતોષના શ્રેષ્ઠ અધિકારને સુરક્ષિત કરશે નહીં પરંતુ બદલામાં રાજ્યને તેના સામાજિક, રાજકીય

અને આર્થિક લક્ષ્યને પ્રાપ્ત કરવામાં લાભ થશે.દરેક વળતર માટે રોકાણ હોવું જોઈએ.રોકાણ માટે સંસાધનો અને નાણાંની જરૂર પડે છે.તેથી આ પવિત્ર અધિકારનું રક્ષણ કરવા માટે પણ નાણાકીય જરૂરિયાતો સ્વાભાવિક છે.આવા સંસાધનોનો ઉપયોગ કરવાની પ્રાથમિકતા હોવી જરૂરી છે.”

જો કે, તબીબી સુવિધાઓ આપવાનું ચાલુ રાખવામાં આવ્યું હતું અને કર્મચારીને ભારતની કોઈપણ ખાનગી હોસ્પિટલમાંથી સારવાર મેળવવા માટે મુક્ત વિકલ્પ આપવામાં આવ્યો હતો પરંતુ ભરપાઈ માટેની ચુકવણીની રકમ નિયંત્રિત કરવામાં આવી હતી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો હતો:

“૨૯. કોઈ પણ દેશના કોઈ પણ રાજ્ય પાસે તેના કોઈ પણ પ્રોજેક્ટ પર ખર્ચ કરવા માટે અમર્યાદિત સંસાધનો ન હોઈ શકે.એટલા માટે તે તેના પ્રોજેક્ટ્સને માત્ર તે જ હદ સુધી મંજૂરી આપે છે જ્યાં સુધી તે શક્ય હોય.તે જ તેના કર્મચારીઓ સહિત તેના નાગરિકોને તબીબી સુવિધાઓ પ્રદાન કરવા માટે સારું છે.સુવિધાઓની જોગવાઈ અમર્યાદિત ન હોઈ શકે.તે નાણાકીય પરવાનગીની હદ સુધી હોવી જોઈએ.જો કોઈ પ્રમાણ અથવા દર નક્કી કરવામાં ન આવે તો જો

ખાનગી દવાખાનાઓ અથવા હોસ્પિટલો તેમના દરને અતિશય પ્રમાણ સુધી વધારશે, તો રાજ્ય તેની ભરપાઈ કરવા માટે બંધાયેલા રહેશે. આથી અમે એવા નિષ્કર્ષ પર આવીએ છીએ કે આ નવી નીતિ હેઠળ દર અને પ્રમાણ નક્કી કરવાનો સિદ્ધાંત વાજબી છે અને તેને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૧ અથવા કલમ ૪૭નું ઉલ્લંઘનકારી ન ગણી શકાય.”

૨૯. પંજાબ રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ મોહનલાલ જિંદાલ [(૨૦૦૧) ૯ એસ.સી.સી. ૨૧૭] માં આ સિદ્ધાંતનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૩૦. આ પ્રશ્ન સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ કન્ફેડરેશન ઓફ એક્સ સર્વિસમેન એસોસિએશન અને અન્યો વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યો [(૨૦૦૬) ૮ એસ. સી. સી. ૩૯૯] માં વિચારણા માટે આવ્યો હતો, જેમાં સુપ્રીમ કોર્ટની બંધારણીય ખંડપીઠે રામ લુભાયા બગ્ગા (ઉપરોક્ત) ની નોંધ લેવાનો પ્રસંગ આવ્યો હતો. તેની સાથે સંમત થતાં અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો હતો:

"અમારા માનવામાં આવતા અભિપ્રાયમાં તબીબી સહાયનો અધિકાર એ બંધારણની કલમ ૨૧ દ્વારા બાંધધરીકૃત ભૂતપૂર્વ સૈનિકો સહિત તમામ નાગરિકોનો મૂળભૂત અધિકાર છે, ભૂતપૂર્વ સૈનિકો માટે યોજના ઘડવી અને તેમને "એક વખતનું યોગદાન" ચૂકવવાનું કહેવું એ

ન તો ભાગ ઝનું ઉદ્ધંધન કરે છે અને ન તો તે બંધારણના ભાગ જ સાથે અસંગત છે. પેન્શન મેળવનારા ભૂતપૂર્વ સૈનિકોને વાજબી રકમનું "એક વખતનું યોગદાન" (રૂ. ૧૮૦૦ થી રૂ. ૧૮, ૦૦૦/.અમારા માટે, આને ગેરકાયદેસર, ગેરકાયદેસર, મનસ્વી અથવા અન્યથા ગેરવાજબી ન ગણી શકાય.

૩૧. કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્ય વિ. આર. વિવેકાનંદ સ્વામી [એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસ.સી. ૨૦૮૦] માં, સુપ્રીમ કોર્ટે ઉપર ઉલ્લેખિત નિર્ણયની નોંધ લીધા પછી, નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

“૧૮. કાયદાના ઉપરોક્ત સ્થાયી સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને તેમાં કોઈ શંકા ન હોઈ શકે કે કર્મચારી જ્યારે તેની પસંદગીની હોસ્પિટલમાંથી સારવાર મેળવે છે ત્યારે તેના તબીબી દાવાની ભરપાઈ સંબંધિત નિયમોને મર્યાદિત કરી શકાય છે. વધુમાં, આ પ્રકારનો નિયમ ભારતના બંધારણની કલમ ૩૦૮ની જોગવાઈ હેઠળ ઘડવામાં આવ્યો હોવાથી તે સેવાની શરતોની રચના કરે છે, જેમાં એક તરફ કર્મચારીને માન્યતા પ્રાપ્ત સરકારી હોસ્પિટલોમાંથી વિના મૂલ્યે તબીબી સહાયની સુવિધા આપવામાં આવશે અને બીજી તરફ તે પોતાના વિકલ્પ પર અન્ય માન્યતા પ્રાપ્ત હોસ્પિટલો/સંસ્થાઓમાંથી પોતાની

સારવાર કરાવી શકે છે.”

૩૨. દિવંગત અરજદારની દુર્દશા અસામાન્ય નથી.તબીબી વૈજ્ઞાનિકો, મનોવૈજ્ઞાનિકો અને તત્વજ્ઞાનીઓ પણ આ પ્રશ્ન સાથે ઝઝૂમી રહ્યા છે કે શા માટે રોગ કોઈ ચોક્કસ વ્યક્તિને અસર કરે છે.કોઈ સ્પષ્ટ જવાબ દેખાતું નથી.આ રોગ કે બિમારી કોઈ રાજા કે રાણીને પણ છોડતી ન હતી.છેવટે, તેઓ મનુષ્ય છે.જીવનનું મૂલ્ય વ્યક્તિના કદથી માપવું જોઈએ નહીં.જીવન આખરે જીવન છે અને તે વ્યક્તિ ભલે કદમાં મોટી હોય કે નાની, તે બધા માટે મૂલ્યવાન છે.અમુક અંશે, આનુવંશિકતા એ વૈજ્ઞાનિક સમજૂતી પૂરી પાડે છે કે શા માટે અમુક લોકો ચોક્કસ રોગોથી પીડાય છે.જો તમામ રોગોની આગાહી કરી શકાય અને તેનો સંપૂર્ણ ઉપચાર થઈ શકે, તો આપણે બધા યુટોપિયામાં જીવી રહ્યા હોત.હોસ્પિટલમાં દાખલ થવાની જરૂર નહીં પડે, તબીબી ભરપાઈ બિલની તપાસ કરવાની જરૂર નહીં પડે અને દરેક વ્યક્તિ સ્વસ્થ રહેશે.આપણે જાણીએ છીએ કે કોઈ ચોક્કસ રોગ કોઈ ચોક્કસ વ્યક્તિને ક્યારે અને કઈ રીતે અસર કરશે તેની આગાહી કરવાની કોઈ રીત નથી.અને કારણ કે કેટલીક બીમારીઓ વિશે આવી અનિશ્ચિતતા અને અચાનકતા હોય છે, તેથી માન્યતા પ્રાપ્ત હોસ્પિટલોમાંથી સારવાર મેળવવી હંમેશા શક્ય નથી.

૩૩. હાથમાં રહેલા કેસમાં, મને આશ્ચર્ય થાય છે તે એ છે કે જ્યારે કોર્પોરેશન ઓપન હાર્ટ સર્જરીના હેતુ માટે જરૂરી રકમ મંજૂર કરવા માટે પૂરતી દયાળુ હતી,

ત્યારે જ્યાં સુધી રૂમ ભાડાના મુદ્દાની વાત છે ત્યાં સુધી અંતમાં અરજદારો પ્રત્યે થોડી વધુ કૃપા બતાવવી જોઈતી હતી.હું એટલું ધ્યાનમાં રાખીને અને પુનરાવર્તનની કિંમત પર કહી રહ્યો છું કે રૂમ વિશે નિર્ણય લેવાનો નિર્ણય દિવંગત અરજદારના હાથમાં ન હતો.

૩૪. મને એ જાણીને દુઃખ થાય છે કે કોર્પોરેશને તેની નીતિમાં જ્યાં સુધી દરરોજ હોસ્પિટલ રૂમના દરની વાત છે ત્યાં સુધી કર્મચારીઓના ગ્રેડ એટલે કે એક્ઝિક્યુટિવ અને નોન-એક્ઝિક્યુટિવ્સના આધારે હક પ્રદાન કર્યો છે.

૩૫. કલમ ૧૪ અને ૨૧ હેઠળ મૂળભૂત અધિકારની સ્થિતિજ પણ વિસ્તરી રહી છે અને સરકાર અથવા સાધનસામગ્રી કે જે રાજ્ય/નોકરીદાતા તરીકે છે તે માટે કર્મચારીઓના તબીબી દાવાની ભરપાઈ કરવાનો ઈનકાર કરવામાં ખૂબ મોડું થઈ ગયું છે, અલબત્ત, તેની વાસ્તવિકતા અને સારવારની અનિવાર્યતા વિશેની કોઈપણ તપાસને આધીન છે.આ હદ સુધી, કોર્પોરેટ હ્યુમન રિસોર્સિસ ડિવિઝન દ્વારા એચઆર પોલિસી મેન્યુઅલ તરીકે ઘડવામાં આવેલા મેડિકલ અટેન્ડન્સ એન્ડ ટ્રીટમેન્ટ રૂલ્સના નિયમ ૪ બંધારણની કલમ ૨૧ અનુસાર હોવાનું જણાતું નથી, અને તેને અધિકારીની સ્થિતિ પર નિર્ભર બનાવવું, બંધારણની કલમ ૧૪ અનુસાર હોવાનું જણાતું નથી.કોર્પોરેશન બંધારણીય જોગવાઈઓને અનુરૂપ રહેવા માટે નિયમો અને માર્ગદર્શિકાના સંબંધિત ભાગમાં સુધારો કરશે.

૩૬. તબીબી બિલની ભરપાઈ સંબંધિત જોગવાઈઓ એક ફાયદાકારક જોગવાઈઓ છે અને તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે ફાયદાકારક જોગવાઈઓનો ઉદારતાથી અર્થઘટન થવો જોઈએ.હું એ હકીકતથી પણ પરેશાન છું કે કોર્પોરેશને વાર્ષિક રૂ. ૧,૮૯,૫૦૫ ની રકમ પર દંડ વસૂલવાનું યોગ્ય માન્યું હતું.આ રકમને સુરક્ષિત કરવા માટે, તે અરજદારને તેમની સાથે જરૂરી રકમની ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટ રસીદ જમા કરવા માટે કહેવાની હદ સુધી ગઈ હતી.

૩૭. પરિણામે, આ રિટ પિટિશનને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.પ્રતિવાદી-કોર્પોરેશનને આદેશ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર, યોગ્ય ઓળખ પછી, મૃતક અરજદારની વિધવા, જે રેકૉર્ડ પર છે, તેને ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ અથવા એકાઉન્ટ પેચી ચેક દ્વારા રૂ. ૧,૮૯,૫૦૫ ની રકમ પરત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.પ્રતિવાદી-કોર્પોરેશનને આ આદેશ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર મૂળ ટર્મ ડિપોઝિટ એડવાઈસ એટલે કે ભારતીય સ્ટેટ બેંકની મૂળ રકમની ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટ રસીદ, જે તેની કસ્ટડીમાં છે, તે વિધવાને સોંપવાનો પણ નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે.

(જે.બી. પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.